

ИТСОМ

**ТОКТОМ
ПОСТАНОВЛЕНИЕ**

2023-жылдын 10-февралы, № 69

**2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы
майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү
топтору үчүн «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын
бекитүү жөнүндө**

Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы Ассамблеясы тарабынан кабыл алынган Майыптардын укуктары жөнүндө БУУнун Конвенциясынын ченемдерине ылайык майыптыгы бар адамдарды жана калктын башка аз мобилдүү топторун колдоо максатында, «Бириккен Улуттар Уюмунун Башкы Ассамблеясы тарабынан 2006-жылдын 13-декабрында кабыл алынган жана 2011-жылдын 21-сентябрында кол коюлган Майыптардын укуктары жөнүндө БУУнун Конвенциясын ратификациялоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына, «Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети токтом кылат:

1. Төмөнкүлөр бекитилсин:

- 2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү топтору үчүн «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасы (мындан ары – «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасы) 1-тиркемеге ылайык;
- «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасынын милдеттерин ишке ашыруу боюнча 2023–2026-жылдарга иш-чаралар планы 2-тиркемеге ылайык;
- «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын ишке ашыруу боюнча 2023–2026-жылдарга финансылык план 3-тиркемеге ылайык;
- «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасынын индикаторлорунун матрицасы 4-тиркемеге ылайык;
- «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын аткаруу боюнча отчеттуулуктун формалары 5-тиркемеге ылайык.

**ТОКТОМ
ПОСТАНОВЛЕНИЕ**

от 10 февраля 2023 года № 69

**Об утверждении Государственной программы
«Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других
маломобильных групп населения в Кыргызской Республике
на 2023–2030 годы**

В целях поддержки лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения в соответствие нормам Конвенции ООН о правах инвалидов, принятой Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций, в соответствии с Законом Кыргызской Республики «О ратификации Конвенции ООН о правах инвалидов, принятой Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций 13 декабря 2006 года и подписанной 21 сентября 2011 года», статьями 13, 17 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Кабинете Министров Кыргызской Республики» Кабинет Министров Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить:

- Государственную программу «Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения в Кыргызской Республике на 2023–2030 годы (далее – Государственная программа «Доступная страна») согласно приложению 1;
- план мероприятий на 2023–2026 годы по реализации задач Государственной программы «Доступная страна» согласно приложению 2;
- финансовый план на 2023–2026 годы по реализации Государственной программы «Доступная страна» согласно приложению 3;
- матрицы индикаторов Государственной программы «Доступная страна» согласно приложению 4;
- формы отчетности по исполнению Государственной программы «Доступная страна» согласно приложению 5.

2. Министрликтер жана башка мамлекеттик органдар, жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары (макулдашуу боюнча):

– «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын аткаруу боюнча зарыл чараларды белгиленген мөөнөттөрдө көрсүн;

– жарым жылдын жана жылдын жыйынтыгы боюнча отчеттук мезгилден кийинки айдын 10уна чейин «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасынын аткарылышы жөнүндө маалыматты Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлигине берип турсун;

– «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын тиешелүү жылга бекитилген бюджеттердин, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен тыюу салынбаган башка булактардын алкагында ишке ашырсун.

3. Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлиги «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын аткаруунун жүрүшү жөнүндө жыйынды маалыматты жарым жылдын жана жылдын жыйынтыгы боюнча отчеттук мезгилден кийинки айдын 25инен кечиктирбестен Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына берип турсун.

4. Бул токтомдун аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Президенттин жана Министрлер Кабинетинин чечимдерин аткарууну контролдоо башкармалыгына жүктөлсүн.

5. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он беш күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы

А.У. Жапаров

2. Министерствам и иным государственным органам, местным государственным администрациям и органам местного самоуправления (по согласованию):

– принять необходимые меры по исполнению Государственной программы «Доступная страна» в установленные сроки;

– предоставлять по итогам полугодия и года, до 10 числа месяца, следующего за отчетным периодом, информацию об исполнении Государственной программы «Доступная страна» в Министерство труда, социального обеспечения и миграции Кыргызской Республики;

– осуществлять реализацию Государственной программы «Доступная страна» в рамках утвержденных бюджетов на соответствующий год, а также других источников, не запрещенных законодательством Кыргызской Республики.

3. Министерству труда, социального обеспечения и миграции Кыргызской Республики предоставлять сводную информацию о ходе выполнения Государственной программы «Доступная страна» в Администрацию Президента Кыргызской Республики по итогам полугодия и года, не позднее 25 числа месяца, следующего за отчетным периодом.

4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на управление контроля исполнения решений Президента и Кабинета Министров Администрации Президента Кыргызской Республики.

5. Настоящее постановление вступает в силу по истечении пятнадцати дней со дня официального опубликования.

Председатель
Кабинета Министров
Кыргызской Республики

А.У. Жапаров

**2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы
майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү
топтору үчүн «Жеткиликтүү өлкө»
мамлекеттик программасы**

1. Киришүү

2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү топтору үчүн «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасы (мындан ары – «Жеткиликтүү өлкө» МП) майыптыгы бар адамдардын жана калктын аз мобилдүү топторунун укуктарын камсыз кылууга, ошондой эле адамга багытталган жана Туруктуу өнүгүү максаттарынын «эч кимди артта калтырбоо» негиз болуучу милдеттенмесине басым жасоо менен өлкөнүн өнүктүрүүнүн узак мөөнөттүү стратегиялык максаттарынын негизинде БУУнун майыптардын укуктары боюнча конвенциясынын ченемдерин ишке ашырууга багытталган.

«Жеткиликтүү өлкө» МП калктын аз мобилдүү тобу (мындан ары – КАТ) үчүн жеткиликтүү чөйрөнү камсыз кылуу үчүн негизги багыттарды жана иш-чараларды аныктайт, аларга калктын 3 %га жакынын түзгөн майыптыгы бар адамдар, 5 %га жакын улгайган жарандар, 29,2 %га жакын 12 жашка чейинки балдар жана башкалар кирет. Чөйрөнүн жеткиликтүүлүк көйгөйлөрүнө дуушар болгон адамдардын саны өлкөнүн калкынын 40 %ынан ашыгын түзөт.

БУУ мүчө мамлекеттерге, өнүгүү маселелери боюнча эл аралык уюмдарга жана башка кызыкдар тараптарга, анын ичинде жеке сектордо жеткиликтүүлүктү, тактап айтканда шаар жана айыл аймактарын өнүктүрүүнүн бардык аспектеринде универсалдуу долбоорлоо принцибин кармануу жолу менен камсыз кылууга көмөктөшүүнү сунуштайт. Бул процесс физикалык жана виртуалдык чөйрөнү, коомдук мейкиндиктерди, транспорттук инфраструктураны жана коммуналдык кызматтарды пландоону, долбоорлоону жана түзүүнү камтыйт. Ошондой эле коомдун инклюзивдүүлүгүнө жана жеткиликтүүлүктү камсыз кылуунун эсебинен өнүктүрүү максатында маалыматка жана коммуникация каражаттарына жетүүнү камсыз кылууга мүмкүндүк түзүү зарыл.

Кыргыз Республикасы тарабынан 2019-жылы ратификацияланган БУУнун Майыптардын укуктары жөнүндө Конвенциясынын (мындан ары – МУК) талаптарын, ошондой эле Функция аткаруунун, жашоо-тиричилик жана ден соолуктун чектөөлөрүнүн эл аралык классификациясынын (мындан ары – ФЭК) жоболорун эске алуу менен жеткиликтүү чөйрө индивидде же адамдардын тобунда келип чыккан тоскоолдуктарды алардын

**Государственная программа
«Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других
маломобильных групп населения в Кыргызской Республике
на 2023–2030 годы**

1. Введение

Государственная Программа «Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения в Кыргызской Республике на 2023–2030 годы (далее – ГП «Доступная страна») направлена на обеспечение прав лиц с инвалидностью и маломобильных групп населения, а также в реализацию норм Конвенции ООН о правах инвалидов, на основе долгосрочных стратегических целей развития страны с ориентацией на человека и акцентом на основополагающее обязательство «не оставить никого позади» Целей устойчивого развития.

ГП «Доступная страна» определяет основные направления и мероприятия для обеспечения доступной среды для маломобильной группы населения (далее – МГН), к которой относятся лица с инвалидностью, составляющие около 3 % населения, пожилые граждане – около 5 %, дети до 12 лет – около 29,2 %, и другие. Количество лиц, испытывающих проблемы доступности среды, составляет более 40 % населения страны.

ООН рекомендует государствам-членам, международным организациям по вопросам развития и другим заинтересованным сторонам, в том числе в частном секторе, способствовать обеспечению доступности, в частности путем следования принципу универсального проектирования во всех аспектах развития городских и сельских территорий. Этот процесс включает планирование, проектирование и создание физической и виртуальной среды, общественных пространств, транспортной инфраструктуры и коммунальных служб. Необходимо также способствовать обеспечению доступа к информации и средствам коммуникации в целях достижения инклюзивности общества и развития за счет обеспечения доступности.

С учетом требований Конвенции ООН о правах инвалидов (далее – КПИ), ратифицированной Кыргызской Республикой в 2019 году, а также положений Международной классификации функционирования, ограничений жизнедеятельности и здоровья (далее – МКФ), доступная среда обеспечивается путем устранения препятствий и барьеров, возникающих у индивида или группы людей,

физикалык чөйрөгө, транспортко, маалыматка жана байланышка болгон өзгөчө муктаждыктарын эске алуу менен четтетүү аркылуу камсыз кылынат.

МУК мүчө мамлекеттер майыптарга башкалар сыяктуу эле физикалык чөйрөгө, транспортко, маалыматка жана байланышка, анын ичинде маалыматтык-коммуникациялык технологияларга жана системаларга, ошондой эле калк үчүн ачылган башка объектерге жана көрсөтүлүүчү кызматтарга жетүүнү камсыз кылуу үчүн талаптагыдай чараларды көрө тургандыгын белгилейт.

Жеткиликтүүлүккө жолтоо болгон бардык тоскоолдуктарды жана бөгөттөрдү аныктоону жана четтетүүнү камтыган бул чаралар төмөнкүлөргө жайылтылууга тийиш:

а) имараттарга, жолдорго, транспортко, банка ички жана тышкы объектерге, анын ичинде мектептерге, турак үйлөргө, медициналык мекемелерге, жумуш орундарына ж.б.

б) маалыматтык, коммуникациялык жана башка кызматтарга, анын ичинде электрондук кызматтарга жана шапшылып жардам көрсөтүү кызматтарына;

в) коомдо майыптыгы бар адамдардын натыйжалуу социалдык адаптация болуу мүмкүндүгүн шарттаган социалдык программаларга жана социалдык кызмат көрсөтүүлөргө, анын ичинде реабилитацияга жана абилитацияга.

БУУнун Банкы Ассамблеясынын 1993-жылдын 20-декабрындагы 48/96 резолюциясы менен кабыл алынган «Майыптар үчүн бирдей мүмкүнчүлүктөрдү камсыздоонун стандарттуу эрежелерине» ылайык мамлекеттер төмөнкүлөрдү аткарууга тийиш:

а) майыптарга материалдык чөйрөнү жеткиликтүү кыла турган иш-аракеттердин программаларын жүзөгө ашырууга;

б) алардын маалыматка жана байланышка жетүү мүмкүндүгүн камсыз кылуу боюнча чараларды корүүгө.

БУУнун Туруктуу өнүгүү максаттарында (мындан ары – ТӨМ) майыптык темасы курамында беш максат камтылган жети милдетке токтолот, дагы алты максат майыптыгы бар адамдардын кызыкчылыктарын эске алган инклюзивдүү өнүктүрүүгө байланышкан милдеттерди камтыйт.

ТӨМ – 2015-жылдан 2030-жылга чейинки эл аралык кызматтангык үчүн максаттардын жыйындысы. ТӨМдүн «Дүйнөбүздү өзгөртүү: 2030-жылга чейинки мезгилге туруктуу өнүгүү жаатындагы күн тартиби» документи 17 глобалдык максатты жана 169 тийиштүү милдетти камтыйт, алар чектелген ресурстарды оптималдуу пайдаланууга жана экологиялык технологияларды колдонууга, социалдык жана маданий системалардын туруктуулугун сактоого, биологиялык жана физикалык табигый системалардын

с учетом их особых потребностей, к физическому окружению, транспорту, информации и связи.

КПИ устанавливает, что государства-участники принимают надлежащие меры для обеспечения инвалидам доступа наравне с другими к физическому окружению, транспорту, информации и связи, включая информационно-коммуникационные технологии и системы, а также другим объектам и услугам открытым или предоставляемым для населения.

Эти меры, включающие выявление и устранение препятствий и барьеров, мешающие доступности, должны распространяться, в частности:

а) на здания, дороги, транспорт, другие внутренние и внешние объекты, включая школы, жилые дома, медицинские учреждения, рабочие места и т.д.;

б) на информационные, коммуникационные и другие службы, включая электронные службы и экстренные службы;

в) на социальные программы и социальные услуги, включая реабилитацию и абилитацию, обуславливающие возможность эффективной социальной адаптации лиц с инвалидностью в обществе.

Согласно «Стандартным правилам обеспечения равных возможностей для инвалидов», принятых резолюцией 48/96 Генеральной Ассамблеи ООН от 20 декабря 1993 года, государствам следует:

а) осуществлять программы действий с тем, чтобы сделать материальное окружение доступным для инвалидов;

б) принимать меры для обеспечения им доступа к информации и связи.

В Целях устойчивого развития ООН (далее – ЦУР) тема инвалидности затрагивается в семи задачах, в составе пяти целей, еще шесть целей содержат задачи, связанные с инклюзивным развитием, учитывающим интересы лиц с инвалидностью.

ЦУР – набор целей для международного сотрудничества с 2015 по 2030 годы. Документ ЦУР «Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года» содержит 17 глобальных целей и 169 соответствующих задач, которые подразумевают принятие мер, направленных на оптимальное использование ограниченных ресурсов и использование экологических технологий, сохранение стабильности социальных и культурных систем, обеспечение целостности биологических и физических природных систем.

Доступность среды является одной из важнейших предпосылок и условий обеспечения прав и свобод человека и определяется уровнем ее возможного использования соответствующей группой населения.

бүтүндүгүн камсыз кылууга багытталган чараларды көрүүнү билдирет.

Чөйрөнүн жеткиликтүүлүгү адам укуктарын жана эркиндигин камсыз кылуунун эң маанилүү өбөлгөлөрүнүн жана шарттарынын бири болуп саналат жана анын калктын тийиштүү тобу тарабынан пайдалануу мүмкүндүгүнүн деңгээли менен аныкталат.

Майыптыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн чөйрөнүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу маанилүү социалдык-экономикалык милдеттердин бири болуп саналат, аны аткаруунун зарылдыгы улуттук мыйзамдардын талаптарынан да, МУКтан да жана Кыргыз Республикасынын башка эл аралык милдеттенмелеринен да келип чыгат.

Бул милдетти чечүү үчүн Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети 2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү топтору үчүн «Жеткиликтүү өлкө» МП ишке ашырат.

2. Негизги түшүнүктөр жана аныктамалар

Архитектуралык же физикалык тоскоолдуктар – босоголор, эшиктөр, өтмөктөр, сантүйүндөр, лифттер ж.б.;

ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адам (мындан ары – ДМЧА) – жашоо-тиричиликтин чектелишине алып келүүчү оорулар, жаракаттардын кесепеттери же дефекттер менен шартталган, организмдин функциялары туруктуу чачкындаган ден соолугунун бузулушу бар адам;

майыптыгы бар адам (бала) – ар кандай тоскоолдуктар менен өз ара аракеттенүүдө алардын коомдук турмушка башкалар менен бирдей толук жана натыйжалуу катышуусуна жолтоо боло турган жана аны социалдык жактан коргоону жана реабилитациялоону талап кылган туруктуу физикалык, психикалык, интеллектуалдык же сенсордук бузулууларга ээ жаран (бала). Бузулуулардын даражасына жараша I, II жана III майыптык топторун белгилешет. 18 жашка чейинки балдар «майыптыгы бар бала» категориясына киргизилет;

инфраструктурага жеткиликтүүлүк – жашоо-тиричиликтин бардык чөйрөлөрүндөгү калк үчүн кызмат көрсөтүүлөрдүн бардык түрлөрү;

майыптык – организмдин функцияларынын бузулушуна же структураларындагы өзгөрүүгө, иш-аракеттерди аткаруудагы чектөөлөргө же кыйынчылыктарга жана жашоонун бардык чөйрөсүнө катышуу мүмкүндүгүн чектөөлөргө байланыштуу пайда болгон жеке жактын статусу. Майыптык ден соолуктун абалынын концептуалдык факторлор менен, анын ичинде айлана-чөйрө фактору жана жеке

Обеспечение доступности среды для лиц с инвалидностью и других МГН является одной из важнейших социально-экономических задач, необходимость решения которой вытекает как из требований национального законодательства, так и из КПИ и других международных обязательств Кыргызской Республики.

Для решения этой задачи Кабинет Министров Кыргызской Республики реализует ГП «Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения в Кыргызской Республике на 2023–2030 годы.

2. Основные понятия и определения

Архитектурные или физические барьеры – пороги, двери, проходы, санузлы, лифты и прочее;

лицо с ограниченными возможностями здоровья (далее – ЛОВЗ) – лицо, которое имеет нарушение здоровья со стойким расстройством функций организма, обусловленное заболеваниями, последствиями травм или дефектами, приводящими к ограничению жизнедеятельности;

лицо (ребенок) с инвалидностью – гражданин (ребенок) с устойчивыми физическими, психическими, интеллектуальными или сенсорными нарушениями, которые при взаимодействии с различными барьерами могут мешать их полному и эффективному участию в жизни общества наравне с другими и вызывающее необходимость его социальной защиты и реабилитации. В зависимости от степени расстройств устанавливают I, II и III группы инвалидности. Дети до 18 лет включаются в категорию «ребенок с инвалидностью»;

доступность к инфраструктуре – все виды услуг для населения во всех сферах жизнедеятельности;

инвалидность – статус физического лица, который возникает в связи с нарушением функции или изменения в структурах организма, ограничения или трудности в выполнении действий и ограничения возможного участия в любой сфере жизни. Инвалидность возникает в результате взаимодействия состояния здоровья с концептуальными факторами включая фактор окружающей среды и индивидуальные факторы;

инфраструктура города – это система инженерных, дорожно-транспортных, социальных, финансовых и других коммуникаций, обеспечивающих эффективное социально-экономическое развитие города и наиболее полную реализацию прав населения, проживающего на его территории;

информационные барьеры – недоступные для людей с инвалидностью системы навигации и ориентирования, отсутствие

факторлор менен өз ара аракеттенүүсүнүн натыйжасында келип чыгат;

шаардын инфраструктурасы – бул шаардын натыйжалуу социалдык-экономикалык өнүгүүсүн жана анын аймагында жашаган калктын укуктарынын толук жүзөгө ашырылышын камсыз кылуучу инженердик, жол-транспорттук, социалдык, финансылык жана башка коммуникациялардын системасы;

маалыматтык тоскоолдуктар – майыптыгы бар адамдар үчүн жеткиликсиз болгон навигация жана багыттоо системалары, кызмат көрсөтүү жана андан пайдалануунун жеткиликтүү жана/же альтернативдүү формада аткарылган ыкмалары жөнүндө маалыматтын жоктугу;

коммуникациялык тоскоолдуктар – майыптыгы бар адамдарга карата стереотиптер, майыптыгы бар адамдар менен баарлашуу этикасын билбестик, майыптыкты туура эмес түшүнүү ж.б.;

калктын аз мобилдүү тобу – бул майыптыгы бар адамдар, анын ичинде майыптыгы бар балдар, улгайган жарандар, мобилдүүлүгү чектелген убактылуу эмгекке жарамсыз жарандар, кош бойлуу аялдар, балдардын коляскалары менен адамдар жана кыймыл-аракеттин убактылуу жана туруктуу кыйынчылыктарына жана калк үчүн кызматтарды жана маалыматты алууда кыйынчылыктарга туш болгон башка жарандар;

операциялык бөгөттөр – тейлөөнүн логикасыз жана ыңгайсыз жол-жоболору, майыптыгы бар адамдар менен иштөө принциптерин өздөштүрбөгөн персонал;

социалдык инфраструктура – калктын нормалдуу жашоо турмушун функциялык жактан камсыз кылуучу тармактардын, ишканалардын жана мекемелердин жыйындысы, бул: турак жай, анын курулушу, социалдык-маданий багыттагы объектер, турак жай-коммуналдык чарбанын бардык чойросу, саламаттык сактоо, билим берүү, мектепке чейинки тарбия берүү системасынын ишканалары жана уюмдары; эс алуу жана бош убакытты өткөрүү менен байланышкан ишканалар жана уюмдар; чекене соода, коомдук тамактануу, кызмат көрсөтүү чойросу, спорттук ден соолукту чыңдоочу мекемелер; жүргүнчү транспорту жана калкты тейлөө боюнча байланыш; укуктук, финансылык-кредиттик мүнөздөгү кызматтарды көрсөтүүчү мекемелердин системасы (юридикалык консультациялар, нотариалдык кеңселер, сактык кассалар, банктар) ж.б.;

универсалдуу дизайн – предметтердин, жасалгалардын, программалардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн дизайны, ал ыңгайлантыруу зарылдыгысыз же атайын дизайнсыз бардык адамдардын колдонуусу үчүн аларды максималдуу мүмкүн болгон даражада жарактуу кылууга арналат. «Универсалдуу дизайн» бул

информации об услуге и способах ее получения, выполненных в доступной и/или альтернативной форме;

коммуникативные барьеры – стереотипы в отношении людей с инвалидностью, незнание этики общения с людьми, имеющими инвалидность, неверное понимание инвалидности и прочее;

маломобильная группа населения – это лица с инвалидностью, включая детей с инвалидностью, пожилые граждане, временно нетрудоспособные граждане с ограничением мобильности, беременные женщины, люди с детскими колясками и другие граждане, имеющие временные или постоянные затруднения передвижения и затруднения при получении услуг для населения и информации;

операционные барьеры – нелогичные и неудобные процедуры обслуживания, персонал, необученный принципам работы с людьми, имеющими инвалидность;

социальная инфраструктура – совокупность отраслей, предприятий и учреждений функционально обеспечивающих нормальную жизнедеятельность населения, это: жилье, его строительство, объекты социально-культурного назначения, вся сфера жилищно-коммунального хозяйства, предприятия и организации систем здравоохранения, образования, дошкольного воспитания; предприятия и организации, связанные с отдыхом и досугом; розничная торговля, общественное питание, сфера услуг, спортивно-оздоровительные учреждения; пассажирский транспорт и связь по обслуживанию населения; система учреждений, оказывающих услуги правового, финансово-кредитного характера (юридические консультации, нотариальные конторы, сберегательные кассы, банки) и др.;

универсальный дизайн – дизайн предметов, обстановок, программ и услуг, призванный сделать их в максимально возможной степени пригодными к пользованию для всех людей без необходимости адаптации или специального дизайна. «Универсальный дизайн» не исключает ассистивные устройства для конкретных групп инвалидов, где это необходимо;

разумное приспособление – внесение в конкретном случае, необходимых и подходящих модификаций и коррективов, не становящихся несоразмерным или неоправданным бременем, в целях обеспечения реализации или осуществления лицами с инвалидностью наравне с другими всех прав человека и основных свобод.

3. Общая оценка текущей ситуации инвалидности в Кыргызской Республике

По данным Национального статистического комитета Кыргызской Республики на начало 2022 года численность

зарыл болгон майыптардын конкреттүү топтору үчүн ассистивдик түзүлүштөрдү жокко чыгарбайт;

жөндүү ыңгайлашуу – майыптыгы бар адамдардын башкалар сыяктуу эле адамдын бардык укуктарын жана негизги эркиндиктерин жүзөгө ашыруусун камсыз кылуу максатында конкреттүү учурда зарыл болгон жана ылайыктуу, салыштырылгыс жана ашыкча оорчулук жаратпаган модификацияларды жана оңдоп-түзөөлөрдү киргизүү.

3. Кыргыз Республикасындагы майыптыктын учурдагы абалына жалпы баа берүү

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматы боюнча 2022-жылдын башына карата Кыргыз Республикасынын туруктуу калкынын саны 6 миллион 747 миң адамды түздү, анын ичинен аялдар 50,4 %, эркектер – 49,6 % түзөт. Туруктуу калктын үчтөн биринен көбү (35,4 %) шаарларда жана дээрлик үчтөн экиси (64,6 %) айыл жеринде жашайт.

2022-жылы республикада 200 миңден ашык ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адам жашайт, анын ичинен 35 миңден ашыгы балдар, б.а. калктын жалпы санынын 3 %ы – бул таяныч-кыймыл аппаратынын бузулган, көрүүсү, угуусу, интеллектти начар, психологиялык жана когнитивдик бузулууларга, майыптыктын жашыруун түрлөрүнө (жалпы оорулар) дуушар болгон адамдар болуп саналат.

Акыркы жылдары бүткүл дүйнөдөгүдөй эле Кыргыз Республикасынын аймагында да оорулуу балдардын саны өсүүдө жана кайрадан ДСМЧ балдар деп таанылган 18 жашка чейинки балдарды текшерүүнүн жыл сайын өсүшү байкалууда.

Өлкөдөгү балдардын жалпы майыптыгы 2016-жылдагы 29,3 миң баладан 2022-жылы 35 миң балага же 19 %га өскөн.

Майыптыгы бар адамдардын жалпы санында 18 жашка чейинки майыптыгы бар балдар 17,5 %ды же ушул курактык топтогу балдардын жалпы санынын 1,5 %ын түзөт.

Майыптыктын эң чоң өсүшү төмөнкү патологиялар боюнча байкалат – өнүгүүнүн тубаса аномалиялары (32,8 %), нерв системасынын оорулары (20,3 %), психикалык бузулуулар (15,3 %).

Чоң курактагы калктын категориясындагы оорулардын класстары боюнча майыптыктын түзүмүндө республика боюнча жүрөк-кан тамыр системасынын оорулары рангдык орунду ээлейт: баштапкы таанылган майыптыгы бар адамдардын санынын 2020-жылы – 22,8 %, 2019-жылы – 22,4 % түздү.

2-орунда – залалдуу шишиктер, алардын салыштырма салмагы – 12,8 % (2019-жылы – 12,2 %) түзгөн.

постоянного населения Кыргызской Республики составила 6 млн 747 тыс. человек, из которых женщины составляют 50,4 %, мужчины – 49,6 %. Более трети постоянного населения (35,4 %) проживает в городских поселениях и почти две трети (64,6 %) – в сельской местности.

В республике в 2022 году проживали более 200 тыс. лиц с ограниченными возможностями здоровья, в том числе более 35 тыс. детей, т.е. 3 % от общего числа населения – это лица с нарушением опорно-двигательного аппарата, с нарушением зрения, слуха, интеллекта, с психологическими и когнитивными нарушениями, со скрытыми формами инвалидности (общие заболевания).

За последние годы, как и во всем мире, на территории Кыргызской Республики количество больных детей растет и отмечается ежегодный рост освидетельствования детей до 18 лет с параллельным ростом повторно признанных детей с ОВЗ.

Общая детская инвалидность в стране возросла с 29,3 тыс. в 2016 году до 35 тыс. детей в 2022 году, или на 19 %.

В общем числе лиц с инвалидностью дети с инвалидностью в возрасте до 18 лет составляют 17,5 %, или 1,5 % от общего числа детей данной возрастной группы.

Наибольший рост инвалидности наблюдается по следующим патологиям – врожденные аномалии развития (32,8 %), болезни нервной системы (20,3 %), психические расстройства (15,3 %).

В структуре инвалидности по классам заболеваний в категории взрослого населения, занимающее ранговое место по республике являются болезни сердечно-сосудистой системы: в 2020 году составили – 22,8 %, в 2019 году – 22,4 % от числа первично признанных лицами с инвалидностью.

На 2-м месте – злокачественные новообразования, удельный вес составляет – 12,8 % (в 2019 – 12,2 %).

На 3-м месте – травмы всех локализаций, удельный вес их составляет в 2020 году – 10,6 % (в 2019 – 11,4 %).

Согласно официальным данным Центра электронного здравоохранения, Министерства здравоохранения Кыргызской Республики, в 2019 году под медицинским наблюдением состояло 99 679 лиц с инвалидностью взрослого населения и 27 312 детей в возрасте 0 до 18 лет. Следует отметить, что ежегодно на 2,5 тыс. больше обращаются в Центры семейной медицины лица с инвалидностью за медицинской помощью.

Прогнозируется рост уровня общей детской инвалидности в детской популяции в ближайшие 3 года (достоверность аппроксимации $R^2 = 0,82$).

Причины роста инвалидности:

– рост сердечно-сосудистых и онкозаболеваний (омоложение заболеваний);

3-орунда – бардык локализациядагы жаракаттар, алардын салыштырма салмагы 2020-жылы – 10,6 %ды (2019-жылы – 11,4 %) түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин Электрондук саламаттык сактоо борборунун расмий маалыматына ылайык 2019-жылы 99 679 чоң курактагы майып адам жана 0 жаштан 18 жашка чейинки 27 312 бала дарыгерлердин байкоосунда болгон. Белгилей кетсек, жыл сайын 2,5 миңге көп майыптыгы бар адам медициналык жардам алуу үчүн Үй-бүлөлүк дарыгерлер борборлоруна кайрылат.

Жакынкы 3 жылда балдардын популяциясында жалпы балдардын майыптыгынын деңгээлинин өсүшү болжолдонууда (аппроксимациянын аныктыгы $R^2 = 0,82$).

Майыптыктын өсүшүнүн себептери:

- жүрөк-кан тамыр жана онкологиялык оорулардын өсүшү (оорулардын жашарып баратышы);
- жаракат алуулардын өсүшү (өндүрүштүк дагы, тиричиликтик дагы);
- көп бойлуу аялдардын текшерүүгө кеч кайрылуусу (тубаса патологиялар);
- үй-бүлөлүк медицина борборлорунда, үй-бүлөлүк дарыгерлер топторунда, аймактык ооруканаларда, патронаждын жана «Диспансеризациянын» жоктугу;
- текшерүүлөрдүн жана дарылоонун кымбаттыгы;
- инфраструктуралардан алыс жайгашуу;
- баптапкы деңгээлден баптап (поликлиникалар, стационарлар) жарандардын өздөрүнүн да, медициналык кызматкерлердин да майыптык тобун алууга кызыкдар болуусу;
- 18 жашка чейинки балдар үчүн майыптыктын 50 %дан ашыгы төрөт курагындагы аялдардын ден соолугунун абалына жана төрөткө жардам берүү ишине, эрте кийлигишүү боюнча иштин начардыгына байланышкан;
- жакырчылык, ата-энелердин укуктук сабатсыздыгы;
- социалдык жөлөкпүлдөрдүн өлчөмүнүн көбөйүшү, анын ичинде туруктуу бөтөн адамдын камкордугуна жана көзөмөлүнө муктаж болгон ДМЧА балдарды багуу боюнча жеке ассистенттин жаңы кызматынын киргизилиши;
- ички жана тышкы миграция;
- ата-энесинин аракеттиги;
- туугандары менен никеге туруу;
- экология жана ааламдашуу;
- тамак-аш продукттарынын сапатынын начарлашы;
- энелердин рационунда йоддун жана темирдин жетипсиздиги.

- рост травматизма (как производственного, так и бытового);
- позднее обращение беременных женщин на обследование (врожденные патологии);
- отсутствие патронажа и «Диспансеризации» в центрах семейной медицины, группах семейных врачей, территориальных больницах;
- дороговизна обследований и лечения;
- отдаленность от инфраструктур;
- заинтересованность как самих граждан в получении группы инвалидности, так и медицинского персонала, начиная с первичного уровня (поликлиники, стационары);
- для детей до 18 лет больше 50 % инвалидности связано с состоянием здоровья женщин детородного возраста и родовспоможения, слабая работа по раннему вмешательству;
- бедность, правовая безграмотность родителей;
- увеличение размера социальных пособий, в том числе введение новой услуги персонального ассистента по уходу за детьми с ОВЗ нуждающимися в постоянном, постороннем уходе и надзоре;
- внутренняя и внешняя миграция;
- алкоголизм родителей;
- родственные браки;
- экология и глобализация;
- ухудшение качества пищевых продуктов;
- недостаток йода и железа в рационе матерей.

В связи с пандемией коронавируса в Кыргызстане может вырасти число лиц с инвалидностью. Рост инвалидности может быть отмечен в связи с тем, что одним из последствий пневмонии, которую вызывает COVID-19, может стать фиброз легких, что часто приводит к дыхательной недостаточности и нарушению функций органов, что может привести к инвалидности.

К МГН относятся и пожилые граждане, составляющие около 7 % населения республики, дети до 18 лет 30–32 %, в том числе дети до 12 лет включительно, родители с детьми, беременные женщины, люди с повышенной массой тела, люди с детскими колясками или тележками для грузов, люди очень маленького или очень высокого роста, люди с временными ограничениями физического здоровья.

Согласно шкале ООН, если доля лиц в возрасте 65 лет и старше во всем населении ниже 4 процентов, то население такой страны считается молодым; если в интервале от 4 до 7 % – население на пороге старости; если выше 7 % – старое население.

Население Кыргызстана находится на пороге старости: в 2020 году в возрасте 65 лет и старше находились 331 441 человек (женщины – 60 %, мужчин – 40 %), или 5 процентов кыргызстанцев. По прогнозу ООН, в Кыргызстане данная тенденция проявится

Кыргызстанда коронавирус пандемиясына байланыштуу майыптыгы бар адамдардын саны көбөйүшү мүмкүн. COVID-19дан улам пайда болгон пневмониянын кесепеттеринин бири өпкө фиброзунун пайда болушу мүмкүндүгүнө байланыштуу майыптыктын өсүшү байкалышы мүмкүн, бул көп учурда дем алуунун кыйындашына жана органдардын функцияларынын бузулушуна алып келет, бул майыптыкка алып келиши мүмкүн.

КАТка республиканын калкынын болжол менен 7 %га жакынын түзүүчү улгайган жарандар, 18 жашка чейинки балдар – 30-32 %, анын ичинде 12 жашка чейинки балдар, ата-энелер балдары менен, кош бойлуу аялдар, дене салмагы ашыкча болгон адамдар, балдардын коляскалары же жүк ташуу үчүн коляскалары менен адамдар, өтө кыска же өтө узун бойлуу адамдар, дене-бойлук саламаттыгы убактылуу чектелген адамдар.

БУУнун пикаласы боюнча, эгерде 65 жана андан жогорку жаштагы адамдардын жалпы калктагы үлүшү 4 пайыздан төмөн болсо, анда мындай өлкөнүн калкы жаш деп эсептелет; эгерде 4төн 7 %га чейинки интервалда – калк карылыктын босогосунда; эгерде 7 % жогору болсо – кары калк деп эсептелет.

Кыргызстандын калкы карылыктын босогосунда турат: 2020-жылы 65 жана андан жогорку куракта 331 441 адам (аялдар – 60 %, эркектер – 40 %), же кыргызстандыктардын 5 %ын түздү. БУУнун божомолуна ылайык Кыргызстанда бул тенденция 2030-жылы байкалат, анда 65 жана андан жогорку курактагы улгайган адамдардын үлүшү 7 пайызга жакындайт.

МУКка ылайык майыптарга ар кандай бөгөттөр менен өз ара аракеттенүүдө алардын коомдун турмушуна башкалар менен катар эле толук жана натыйжалуу катышуусуна жолтоо болушу мүмкүн болгон туруктуу дене-бойлук, психикалык, интеллектуалдык же сенсордук өзгөчөлүктөрү бар адамдар кирет. Ошол эле учурда «майыптык» – бул эволюциялык жол менен өөрчүүчү түшүнүк жана ден соолугу бузулган адамдар менен мамилелик жана чөйрөлүк тоскоолдуктардын ортосундагы өз ара мамиленин чагылышы болуп саналат.

Кыргыз Республикасында майыптыгы бар адамдардын социалдык абалын жакшыртууга багытталган аларды укуктук жана социалдык жактан коргоо боюнча иштер ырааттуу жүргүзүлүп келет. Акырындык менен майыптыктын медициналык моделинен ФЭКте камтылган социалдык моделине, майыптыктын биопсихосоциалдык моделине өтүү жүрүп жатат.

ФЭК камтылган майыптыктын биопсихосоциалдык модели майыптыкты түшүнүүнү кеңейтет жана функция аткарууга жана майыптыкка медициналык, жеке, социалдык жана экологиялык факторлордун таасирин изилдөөгө мүмкүндүк берет.

примерно к 2030 году, когда доля пожилых людей в возрасте 65 лет и старше приблизится к 7 процентам.

Согласно КПИ, к инвалидам относятся лица с устойчивыми физическими, психическими, интеллектуальными или сенсорными особенностями, которые при взаимодействии с различными барьерами могут мешать их полному и эффективному участию в жизни общества наравне с другими. При этом «инвалидность» – это эволюционирующее понятие и является отражением взаимодействия, которое происходит между имеющими нарушения здоровья людьми и отношенческими и средовыми барьерами.

В Кыргызской Республике последовательно проводится работа по правовой и социальной защите лиц с инвалидностью, направленная на улучшение их социального положения. Постепенно идет переход от медицинской модели инвалидности к социальной, заложенной в МКФ, биопсихосоциальной модели инвалидности.

Биопсихосоциальная модель инвалидности, заложенная в МКФ, расширяет понимание инвалидности и позволяет изучить влияние медицинских, индивидуальных, социальных и экологических факторов на функционирование и инвалидность.

Остается нерешенной важнейшая социальная задача – создание равных возможностей для лиц с инвалидностью во всех сферах жизни общества путем обеспечения доступности физического, социального, экономического и культурного окружения, здравоохранения и образования, информации и связи, задача обеспечения доступа к объектам социальной инфраструктуры (жилым, общественным и производственным зданиям, строениям и сооружениям, спортивным сооружениям, местам отдыха, культурно-зрелищным и другим учреждениям).

Проблема доступности в республике не решена несмотря на то, что соответствующие нормы законодательно закреплены. Так, нормы, провозглашающие доступ лиц с инвалидностью к объектам инфраструктуры предусмотрены Законом Кыргызской Республики «О правах и гарантиях лиц с ограниченными возможностями здоровья», Законом Кыргызской Республики «Об основах градостроительного законодательства Кыргызской Республики».

Серьезным препятствием интеграции лиц с инвалидностью в общество продолжает оставаться их доступ к объектам социальной инфраструктуры старых зданий, построенных в 1970–1990 годы.

Контроль за соблюдением установленных норм осуществляет уполномоченный государственный орган по надзору и контролю в сфере архитектурно-строительной деятельности.

Предусмотрена ответственность за несоблюдение требований касательно доступности для лиц с инвалидностью при строительстве, реконструкции общественных, административно-бытовых,

Маанилүү социалдык милдет болгон коомдун турмушунун бардык чөйрөлөрүндө майыптыгы бар адамдарга физикалык, социалдык, экономикалык жана маданий чөйрөнүн, саламаттык сактоонун жана билим берүүнүн, маалыматтын жана байланыштын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу жолу менен бирдей мүмкүнчүлүктөрдү түзүү, социалдык инфраструктура объекттерине (турак жай, коомдук жана өндүрүштүк имараттар, курулуштар жана курулмалар, спорттук курулмалар, эс алуу жайлары, маданий-көңүл ачуучу жана башка мекемелер) жеткиликтүүлүктү камсыздоо милдети чечилбестен калууда.

Тийиштүү ченемдер мыйзам менен бекитилгендигине карабастан республикада жеткиликтүүлүк көйгөйү чечиле элек. Алсак майыптыгы бар адамдардын инфраструктуралык объекттерине жеткиликтүүлүгүн белгилеген ченемдер «Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын укуктары жана кепилдиктери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамында, «Кыргыз Республикасынын шаар куруу мыйзамдарынын негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамында каралган.

Майыптыгы бар адамдарды интеграциялоого олуттуу тоскоолдук алардын 1970–1990-жылдары курулган эски имараттардын социалдык инфраструктура объекттерине жеткиликтүүлүгүнө байланыштуу бойдон калууда.

Белгиленген ченемдердин сакталышын контролдоону архитектуралык-курулуш иши чөйрөсүндөгү көзөмөлдөө жана контролдоо боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган жүзөгө ашырат.

Коомдук, административдик-тиричиликтик, өнөр жайлык, өндүрүштүк имараттарды, курулмаларды жана турак үйлөрдү курууда, реконструкциялоодо майыптыгы бар адамдардын жеткиликтүүлүгүнө байланышкан талаптарды сактабагандыгы үчүн жоопкерчилик каралган.

Бирок майыптыгы бар адамдардын коомдук, административдик-тиричиликтик, өнөр жайлык, өндүрүштүк имараттарды, курулмаларды жана турак үйлөрдү курууда, реконструкциялоодо майыптыгы бар адамдардын жеткиликтүүлүгүн контролдоонун жана көзөмөлдөөнүн тиешелүү механизмдеринин жана финансы ресурстарынын жоктугунан улам мыйзам ченемдери көп учурда толук аткарылбай калууда.

Майыптыгы бар адамдардын жашоо-тиричилик чөйрөсүнө жеткиликтүүлүк көйгөйүнүн чечилбеши өз кезегинде жогорку социалдык көз карандылыкты жана майыптыгы бар адамдардын мажбур болгон өзүнчө бөлүнүүсүн пайда кылат, бул алардын укуктарын жана эркиндигин камсыз кылуу жолундагы тоскоолдук болуп саналат.

промышленных, производственных зданий, сооружений и жилых домов.

Однако законодательные нормы часто не выполняются в полной мере из-за отсутствия соответствующих механизмов контроля и надзора за доступностью лиц с инвалидностью при строительстве и реконструкции общественных, административно-бытовых, промышленных, производственных зданий, сооружений, жилых домов и финансовых средств.

Нерешенность проблемы доступа людей с инвалидностью к среде жизнедеятельности порождает в свою очередь, высокую социальную зависимость и вынужденную самоизоляцию людей с инвалидностью, что является препятствием на пути обеспечения их прав и свобод.

4. Перспективы в расширении доступной среды для лиц с инвалидностью и маломобильных групп населения

В целях соблюдения прав лиц с инвалидностью и других МГН, к которым отнесена определенная часть населения страны, ГП «Доступная страна» направлена на создание условий на доступность к инфраструктуре, ко всем видам услуг во всех сферах жизнедеятельности и решение основной задачи «формирование доступной среды».

В целях организации создания доступности, оценки, контроля, мониторинга, отчетности, государственного надзора, определения ответственности, необходимо разработать и утвердить методику паспортизации и классификации объектов и услуг с целью их объективной оценки для разработки последующих мер, обеспечивающих:

- разработку обоснованных управленческих решений – планов и программ адаптации объектов социальной инфраструктуры и развития услуг с учетом потребностей лиц с инвалидностью и других МГН;

- объективизацию и систематизацию информации, в том числе с использованием автоматизированных систем о доступности объектов и услуг в приоритетных для лиц с инвалидностью сферах жизнедеятельности с учетом их потребностей, а также систематизацию соответствующих информационно-справочных материалов для специалистов и граждан;

- объективность контроля и оценку эффективности их реализации.

Контроль за полнотой финансирования ГП «Доступная страна» обеспечивается со стороны уполномоченных государственных органов и органов местного самоуправления, задействованных в ее реализации.

4. Майыптыгы бар адамдар жана калктын аз мобилдүү топтору үчүн жеткиликтүү чөйрөнү кеңейтүүдөгү перспективалар

Өлкөнүн калкынын белгилүү бир бөлүгү киргизилген майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТ укуктарын камсыз кылуу максатында «Жеткиликтүү өлкө» МП инфраструктурага, жашоо-тиричиликтин бардык чөйрөлөрүндөгү кызмат көрсөтүүнүн бардык түрлөрүнө жеткиликтүүлүккө шарттарды түзүүгө жана «жеткиликтүү чөйрөнү калыптандыруу» негизги милдетин чечүүгө багытталган.

Жеткиликтүүлүктү түзүүнү уюштуруу, баалоо, контролдоо, мониторинг жүргүзүү, отчеттуулук, мамлекеттик көзөмөл, жоопкерчиликти аныктоо максатында төмөнкүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуучу андан аркы чараларды иштеп чыгуу үчүн объективдүү баалоо максатында объекттерди жана кызмат көрсөтүүлөрдү паспорттоштуруу жана классификациялоо методикасын иштеп чыгуу жана бекитүү зарыл:

- негиздүү башкаруу чечимдерин – майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТ муктаждыктарын эске алуу менен социалдык инфраструктура объекттерин ыңгайлаштыруу жана кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү боюнча пландары менен программаларын иштеп чыгуунун;

- маалыматты, анын ичинде майыптыгы бар адамдар үчүн турмуш-тиричиликтин артыкчылыктуу чөйрөлөрүндө алардын муктаждыктарын эске алуу менен объекттердин жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгү жана активдүү катышуу жөнүндө автоматташтырылган системаларды пайдалануу менен объективдештирүүнүн жана системалаштыруунун, ошондой эле адистер жана жарандар үчүн тиешелүү маалыматтык-маалымдама материалдарын системалаштыруунун;

- алардын ишке ашырылышын контролдоонун объективдүүлүгүн жана натыйжалуулугун баалоонун.

«Жеткиликтүү өлкө» МП каржылоонун толуктугун контролдоо аны ишке ашырууга катышкан ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан камсыз кылынат.

Максаттар жана милдеттер

«Жеткиликтүү өлкө» МП максаты – 2030-жылга карата социалдык адилеттүүлүккө жетүү жана шаар, айыл жерлеринде майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТ инфраструктурага жана эмгек жана социалдык коргоо, саламаттык сактоо, билим берүү,

Цели и задачи

Цель ГП «Доступная страна» – к 2030 году достижение социальной справедливости и обеспечение равного доступа лиц с инвалидностью и других МГН городской и сельской местности к инфраструктуре и услугам труда и социальной защиты, здравоохранения, образования, финансово-кредитных учреждений, судебных и правоохранительных органов, транспорта, информации и связи, культуры и спорта.

Для достижения поставленной цели ГП «Доступная страна» определены следующие задачи:

1. Создание условий доступа к инфраструктуре посредством активизации деятельности государственных органов, органов местного самоуправления и иных организаций, с учетом внедрения принципов «универсального дизайна» и «разумного приспособления».

2. Оптимизация медико-социальной экспертизы с внедрением элементов МКФ.

3. Развитие системы реабилитации, абилитации и раннего вмешательства для лиц с инвалидностью.

4. Обеспечение доступности образовательной среды, развитие системы инклюзивного образования (дошкольного, обязательного начального и среднего образования), профессионального образования и занятости лиц с инвалидностью.

5. Создание условий для развития рынка труда и обеспечения занятости лиц с инвалидностью.

6. Совершенствование системы предоставления протезно-ортопедических услуг для лиц с инвалидностью и других МГН.

Основные принципы ГП «Доступная страна»

Основные принципы ГП «Доступная страна»:

- эффективная государственная политика в отношении решения долгосрочных проблем лиц с инвалидностью и МГН, основанная на соблюдении их прав и создании равных возможностей каждому гражданину;

- развитие системы предоставления своевременных и качественных реабилитационных и абилитационных услуг, с учетом элементов МКФ и отвечающих реальным потребностям лиц с инвалидностью, а также обеспечение эффективности деятельности учреждений медико-социальной экспертизы, реабилитации и обеспечения протезно-ортопедических услуг;

- обеспечение беспрепятственного, равного доступа лиц с инвалидностью и других МГН к приоритетным объектам социальной

банктардын жана финансылык-кредиттик мекемелердин, сот жана укук коргоо органдарынын, транспорт, маалымат жана байланыш, маданият жана спорт кызмат көрсөтүүлөрүнө бирдей жеткиликтүүлүгүн камсыздоо.

«Жеткиликтүү өлкө» МП коюлган максаттарына жетүү үчүн төмөнкүдөй милдеттер аныкталды:

1. «Универсалдуу дизайн» жана «жөндүү ылайыкташуу» принциптерин киргизүүнү эске алуу менен мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана башка уюмдардын ишин активдендирүү аркылуу инфраструктурага жеткиликтүүлүк шарттарын түзүү.

2. ФЭК элементтерин киргизүү менен медициналык-социалдык экспертизаны оптималдаштыруу.

3. Майыптыгы бар адамдар үчүн реабилитациялоо, абилитациялоо жана эрте кийлигишүү системасын өнүктүрүү.

4. Майыптыгы бар адамдарга билим берүү чөйрөсүнүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу, инклюзивдик билим берүү (мектепке чейинки, милдеттүү башталгыч жана орто билим берүү), кесиптик билим берүү системасын өнүктүрүү жана аларды иш менен камсыз кылуу.

5. Эмгек рыногун өнүктүрүү жана майыптыгы бар адамдарды иш менен камсыз кылуу үчүн шарттарды түзүү.

6. Майыптыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн протездик-ортопедиялык кызматтарды көрсөтүү системасын өркүндөтүү.

«Жеткиликтүү өлкө» МП негизги принциптери:

«Жеткиликтүү өлкө» МП негизги принциптери:

– майыптыгы бар адамдардын жана КАТ укуктарын сактоого жана ар бир жаранга бирдей мүмкүнчүлүктөрдү түзүүгө негизделген алардын узак мооноттүү көйгөйлөрүн чечүүгө карата натыйжалуу мамлекеттик саясат;

– ФЭК элементтерин эске алуу менен реабилитациялык жана абилитациялык жана майыптыгы бар адамдардын реалдуу муктаждыктарына жооп берген кызматтарды өз убагында, сапаттуу көрсөтүү системасын өнүктүрүү, ошондой эле медициналык-социалдык экспертиза, реабилитациялоо жана протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүүлөрдү камсыз кылуу мекемелеринин ишинин натыйжалуулугун камсыздоо;

– универсалдуу дизайн жана жөндүү ылайыкташуу принциптерин киргизүүнү эске алуу менен майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТ социалдык жана транспорттук инфраструктуранын артыкчылыктуу объекттерине жана мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары

и транспортной инфраструктуры и услугам, оказываемым государственными органами и органами местного самоуправления, с учетом внедрения принципов универсального дизайна и разумного приспособления;

– развитие системы обеспечения равного доступа лиц с инвалидностью и других МГН к качественному образованию, профессиональному развитию, трудоустройству, культуре, спорту и информации.

ГП «Доступная страна» предусматривает поэтапную разработку и исполнение плана мероприятий, с учетом потребностей, ресурсов и возможностей осуществления, а также прогнозов, основанных на результатах уже реализованных мероприятий.

План мероприятий ГП «Доступная страна» предусматривает следующие этапы реализации:

– первый этап – с 2023 до 2025 года;

– второй этап – с 2026 до 2030 года соответственно.

Исполнителями ГП «Доступная страна» являются все ветви власти, органы государственного управления и органы местного самоуправления, партнеры по развитию, научные и образовательные организации, финансово-кредитные учреждения, организации гражданского общества, бизнес-структуры, экспертное сообщество и другие.

Приоритетными направлениями ГП «Доступная страна» являются:

– доступность инфраструктуры и всех видов услуг во всех сферах жизнедеятельности;

– оптимизация медико-социальной оценки инвалидности;

– реабилитация и абилитация;

– доступное образование;

– доступный рынок труда;

– модернизация системы оказания протезно-ортопедических услуг.

Ожидаемые результаты:

1. Государственная политика в отношении лиц с инвалидностью и других МГН, основана на соблюдении прав, улучшении качества жизни и создании равных возможностей для лиц с инвалидностью других МГН наравне с другими.

2. Созданы условия равного доступа лиц с инвалидностью к объектам социальной и транспортной инфраструктуры, с учетом внедрения принципов «универсального дизайна» и «разумного приспособления».

3. Улучшена система предоставления услуг медико-социальной экспертизы, реабилитации, абилитации и раннего вмешательства путем внедрения и расширения спектра элементов МКФ.

тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтарга тоскоолдуксуз, бирдей жеткиликтүүлүгүн камсыздоо;

– майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТ сапаттуу билимге, кесиптик өнүктүрүүгө, ишке орноштурууга, маданиятка, спортко жана маалыматка бирдей жеткиликтүүлүгүн камсыздоо системасын өнүктүрүү;

«Жеткиликтүү өлкө» МП иш-чараларды жүзөгө ашыруунун муктаждыктарын, ресурстарын жана мүмкүнчүлүктөрүн, ошондой эле ишке ашырылган иш-чаралардын жыйынтыктарына негизделген болжолдорду эске алуу менен иш-чаралар планын этап-этабы менен иштеп чыгууну жана аткарууну карайт;

«Жеткиликтүү өлкө» МП иш-чаралар планын ишке ашыруунун төмөнкүдөй этаптарын карайт:

– биринчи этап – 2023-жылдан 2025-жылга чейин;

– экинчи этап – тиешелүү түрдө 2026-жылдан 2030-жылга чейин.

«Жеткиликтүү өлкө» МП аткаруучулары болуп бийликтин бардык бутактары, мамлекеттик башкаруу органдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр, илимий жана билим берүү уюмдары, финансы-кредиттик мекемелер, жарандык коомдун уюмдары, бизнес-структуралар, эксперттик жамаат жана башкалар эсептелет.

«Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасынын артыкчылыктуу багыттары болуп төмөнкүлөр саналат:

– инфраструктуранын жана жашоо-тиричиликтин бардык чөйрөлөрүндө кызматтардын бардык түрлөрүнүн жеткиликтүүлүгү;

– майыптыкты медициналык-социалдык баалоону оптималдаштыруу;

– реабилитация жана абилитация;

– жеткиликтүү билим;

– жеткиликтүү эмгек рыногу;

– протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүү системасын модернизациялоо.

Күтүлүүчү натыйжалар:

1. Майыптыгы бар адамдарга жана башка КАТ карата мамлекеттик саясат майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТ укуктарын сактоого, жашоо сапатын жакшыртууга жана башкалар менен бирдей тең мүмкүнчүлүктөрдү түзүүгө негизделген.

2. «Универсалдуу дизайн» жана «жөндүү ылайыкташуу» принциптерин киргизүүнү эске алуу менен майыптыгы бар адамдардын социалдык жана транспорттук инфраструктура объекттерине бирдей жеткиликтүүлүк шарттары түзүлдү.

3. ФЭК элементтеринин спектрин киргизүү жана кеңейтүү аркылуу медициналык-социалдык экспертиза, реабилитация,

4. Созданы условия равного доступа лиц с инвалидностью к качественному образованию (развитие системы инклюзивного образования), профессиональному развитию, трудоустройству, занятости и предпринимательства, культуре, спорту и информации.

5. Усовершенствована система предоставления протезно-ортопедических услуг, отвечающих реальным потребностям лиц с инвалидностью.

Финансирование ГП «Доступная страна»

Реализация Государственной программы «Доступная страна» будет проводиться в рамках средств, предусмотренных министерствам, административным ведомствам, государственному комитету и органам местного самоуправления на соответствующий год, а также за счет дополнительных источников финансирования.

Общий бюджет программы составляет 64 212,6 тыс. сомов. Из них непокрытая потребность составляет 47 520,8 тыс. сомов. Данная сумма будет покрыта из средств партнеров по развитию и доноров на грантовой основе из всех возможных и разрешенных законодательством источников. Не требуется выделение дополнительного финансирования из средств республиканского и местных бюджетов.

Мониторинг и оценка ГП «Доступная страна»

Выполнение мероприятий в рамках ГП «Доступная страна» будет отслеживаться посредством отчетов министерств и административных ведомств Кыргызской Республики, информации международных партнеров и заинтересованных сторон.

Основные исполнители анализируют и представляют отчеты о ходе реализации мероприятий ГП «Доступная страна» в Министерство труда, социального обеспечения и миграции Кыргызской Республики, которое координирует ход ее исполнения, и в установленные сроки представляет в Администрацию Президента Кыргызской Республики обобщенный отчет об итогах реализации ГП «Доступная страна».

Благоприятные предпосылки и риски

Создание для лиц с инвалидностью безбарьерной среды во всех сферах человеческой активности является одной из фундаментальных основ ЦУР (в частности, в рамках задач третьей, четвертой, пятой, десятой и других целей в области устойчивого развития). ГП «Доступная страна» направлена на расширение возможностей, формирование безбарьерной среды и исправление недостатков

абилитация жана эрте кийлигишүү кызматтарын көрсөтүү системасы жакшыртылды.

4. Майыптыгы бар адамдардын сапаттуу билим алууга (инклюзивдик билим берүү системасын өнүктүрүү), кесипкөйлүгүн өнүктүрүүгө, ишке орноштурууга, маданиятка, спортко жана маалыматка бирдей жеткиликтүүлүк шарттары түзүлдү.

5. Майыптыгы бар адамдардын реалдуу муктаждыктарына жооп берген протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүү системасы жакшырды.

«Жеткиликтүү өлкө» МП каржылоо

«Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын жүзөгө ашыруу министрликтерге, административдик ведомстволорго, мамлекеттик комитетке тиешелүү жылга каралган каражаттардын чегинде, ошондой эле кошумча каржылоо булактарынын эсебинен жүзөгө ашырылат.

Программанын жалпы бюджетти 64 212,6 миң сомду түзөт. Алардын ичинен жабылбаган муктаждыгы 47 520,8 миң сомду түзөт. Бул сумма өнүктүрүү боюнча оноктоштордун жана донорлордун каражаттарынан гранттык негизде бардык мүмкүн болгон жана мыйзам менен уруксат берилген булактардан жабылат. Республикалык жана жергиликтүү бюджеттерден кошумча каржылоолорду бөлүү талап кылынбайт.

«Жеткиликтүү өлкө» МП мониторинг жүргүзүү жана баалоо

«Жеткиликтүү өлкө» МП алкагында иш-чаралардын аткарылышына Кыргыз Республикасынын министрликтеринин жана административдик ведомстволорунун отчеттору, эл аралык өнөктөштөрдүн жана кызыкдар тараптардын маалыматтары аркылуу байкоо жүргүзүлөт.

Негизги аткаруучулар «Жеткиликтүү өлкө» МП иш-чараларынын ишке ашырылышын талдайт жана жүрүшү жөнүндө отчетторду аткаруунун жүрүшүн координациялоочу Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлигине берет жана белгиленген мөөнөттөрдө Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына «Жеткиликтүү өлкө» МП жүзөгө ашыруунун жыйынтыктары жөнүндө жалпыланган отчетту берет.

жизненного уклада, мешающих людям с инвалидностью полноценно и полноправно реализовать свои возможности наравне с другими членами общества.

Равные возможности должны предусматриваться с учетом потребностей лиц с инвалидностью всех категорий с внедрением элементов МКФ:

- с нарушением функции зрения;
- с нарушением функции слуха;
- с психическими (ментальными) нарушениями;
- общего заболевания.

Комплекс мер по созданию доступности включает:

– обеспечение физической доступности зданий, транспорта, дорог;

– доступность технологий, в том числе с использованием специальных, адаптированных носителей, языка жестов, аудио-, тифло-, и сурдосредств и услуг, доступность культурных и спортивных объектов, городской и сельской инфраструктуры и др.;

– доступность информации: доступность сайтов, телепередач с применением сурдоперевода;

– доступность образования: дошкольного, школьного, профессионального, средне-специального, высшего для людей с различными формами инвалидности.

Доступность инфраструктуры создается на центральном и местном уровнях для лиц с инвалидностью и других МГН в сферах здравоохранения, образования, градостроительства, труда, занятости, и социальной защиты, транспорта и связи, телекоммуникаций, культуры, спорта, туризма, социального обеспечения, в финансовых учреждениях, а также в сферах экологии, чрезвычайных ситуаций, информационных технологий и электронных услуг. А также создания условий для обеспечения лиц с инвалидностью жильем, путем обеспечения доступности ипотечного кредитования.

5. Приоритетные направления ГП «Доступная страна»

Приоритет	1.	«Совершенствование системы	системы
		медико-социальной экспертизы»	

Мероприятие	1:	Повышение	эффективности
		медико-социальной экспертизы	

Государственная система медико-социальной экспертизы в Кыргызской Республике включает: Республиканский центр медико-социальной экспертизы, 27 (территориальных) межрайонных и городских медико-социальных экспертных комиссий (далее – МСЭК), 19 территориальных (межрайонных) МСЭК общего профиля и 8 МСЭК специализированного профиля.

Жагымдуу өбөлгөлөр жана тобокелдиктер

Майыптыгы бар адамдар үчүн адамдын активдүүлүгүнүн бардык чөйрөлөрүндө тоскоолдуксуз чөйрөнү түзүү ТӨМдүн (атап айтканда туруктуу өнүгүү жаатындагы үчүнчү, төртүнчү, бешинчи, онунчу жана башка максаттардын милдеттеринин алкагындагы) фундаменталдык негиздеринин бири болуп саналат. «Жеткиликтүү өлкө» МП мүмкүнчүлүктөрдү кеңейтүүгө, тоскоолдуксуз чөйрөнү түзүүгө жана майыптыгы бар адамдарга өзүнүн мүмкүнчүлүктөрүн коомдун башка мүчөлөрү менен бирдей толук кандуу жүзөгө ашыруусуна жолтоо болгон турмуштук көндүмдөрдүн кемчиликтерин оңдоого багытталган.

ФЭК элементтерин киргизүү менен төмөнкүдөй категориядагы майыптардын муктаждыктары эске алынып, бирдей мүмкүнчүлүктөр каралууга тийиш:

- көрүү функциясы бузулган;
- угуу функциясы бузулган;
- психикалык (менталдык) бузулуулар менен;
- жалпы мүнөздөгү оорулар.

Жеткиликтүүлүктү түзүү боюнча чаралардын комплексине төмөнкүлөр кирет:

- имараттардын, транспорттун, жолдордун жеткиликтүү болушун камсыздоо;
- технологиялардын жеткиликтүү болушу, анын ичинде атайын, ылайыкташтырылган маалымат сактагычтарды, жаңсоо тилин, аудио-, тифло- жана сурдокаражаттарды, кызмат көрсөтүүлөрдү колдонуу менен маданий жана спорттук объекттердин, шаар жана айыл инфраструктурасынын жеткиликтүү болушу ж.б.;
- маалыматтын жеткиликтүү болушу: сурдокотормону колдонгон сайттардын, телеберүүлөрдүн жеткиликтүү болушу;
- билим берүүнүн жеткиликтүү болушу: ар кандай майыптыгы бар адамдар үчүн мектепке чейинки, мектеп, кесиптик, атайын-орто, жогорку.

Инфраструктуранын жеткиликтүүлүгү майыптыгы бар адамдар жана КАТ үчүн саламаттык сактоо, билим берүү, шаар куруу, эмгек, жумуш менен камсыз кылуу жана социалдык жактан коргоо, транспорт жана байланыш, телекоммуникация, маданият, спорт, туризм, социалдык камсыздоо, финансы мекемелери, ошондой эле экология, өзгөчө кырдаалдар, маалымат технологиялар, электрондук кызмат көрсөтүүлөр жаатында борбордук жана жергиликтүү деңгээлде түзүлөт. Ошондой эле ипотекалык насыялоонун жеткиликтүү болушун камсыздоо жолу менен майыптыгы бар адамдарды турак жай менен камсыздоо үчүн шарттарды түзүү.

Повышение эффективности системы МСЭК предполагает:

- внедрение новых классификаций и критериев по определению инвалидности;
- приведение действующего законодательства в соответствие с нормами КПИ, реализация и мониторинг исполнения индивидуальной программы реабилитации и абилитации (далее – ИПРА) детей и взрослых с инвалидностью, основанной на их нуждах и потребностях, в том числе при освидетельствовании граждан в условиях пандемии или иных чрезвычайных ситуациях (ЧС), чрезвычайном положении (ЧП);
- усиление кадрового потенциала специалистов, оказывающих услуги МСЭК (реабилитологов, психологов и специалистов по социальной работе);
- совершенствование системы управления и межведомственное взаимодействие при реализации ИПРА с учетом цифровизации бизнес-процессов;
- приведение состояния зданий МСЭК в соответствие с требованиями строительных норм и правил по обеспечению их доступности для инвалидов и других МГН.

Мероприятие 2: Совершенствование реабилитационной и экспертной диагностики МСЭК с учетом внедрения новых элементов МКФ

МКФ, Всемирная организация здравоохранения (далее – ВОЗ), 2001 (резолюция WHA 54.21), основана на современном биопсихосоциальном феномене инвалидности в отличие от медицинской модели, которая концентрируется только на нарушениях здоровья.

Проведенный в 2017 году пилотный проект по применению элементов МКФ при определении инвалидности и разработке ИПРА показал эффективность применения данной технологии.

Применение МКФ позволит достоверно и объективно оценивать состояние граждан с медицинской, психологической и социальной точек зрения и определять их потребность в различных видах социальной защиты, включая реабилитацию и абилитацию, предполагающую рациональное использование финансовых ресурсов государственных и негосударственных структур на оказание адресной помощи.

Информация МСЭК на основе элементов МКФ (раздел «Факторы окружающей среды»), дает четкие выводы о наиболее важных направлениях развития социальной политики в отношении лиц с инвалидностью с целью создания реабилитационной инфраструктуры и доступной среды.

5. «Жеткиликтүү өлкө» МПнын артыкчылыктуу багыттары

1-артыкчылык. «Медициналык-социалдык экспертизалар системасын өркүндөтүү»

1-ин-чара. Медициналык-социалдык экспертизанын натыйжалуулугун жогорулатуу

Кыргыз Республикасындагы медициналык-социалдык экспертизанын мамлекеттик системасына төмөнкүлөр кирет: Республикалык медициналык-социалдык экспертиза борбору, 27 (аймактык) район аралык жана шаардык медициналык-социалдык эксперттик комиссиялар (мындан ары – МСЭК), жалпы профилдеги 19 аймактык (райондор аралык) МСЭК жана адистештирилген профилдеги 8 МСЭК.

МСЭК системасынын натыйжалуулугун жогорулатуу төмөнкүлөрдү камтыйт:

- майыптыкты аныктоонун жаңы классификацияларын жана критерийлерин киргизүү;

- колдонуудагы мыйзамдарды МУКТун ченемдерине ылайык келтирүү, майыптыгы бар балдар жана чоң адамдар үчүн муктаждыктары менен керектөөлөрүнө негизделген, анын ичинде пандемиянын же башка өзгөчө кырдаалдын (ӨК), өзгөчө абалдын (ОА) шарттарында жарандарды күбөлөндүрүүдө реабилитациялоо жана абилитациялоо боюнча жеке программаларды (мындан ары – РАЖП) ишке ашыруу жана аткарылышына мониторинг жүргүзүү;

- МСЭК боюнча кызмат көрсөтүүчү адистердин (реабилитологдордун, психологдордун жана социалдык иштер боюнча адистердин) кадрдык потенциалын чыңдоо;

- бизнес-процестерди санариптендирүүнү эске алуу менен РАЖПны ишке ашырууда башкаруу системасын өркүндөтүү жана ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү;

- МСЭКтин имараттарынын абалын майыптар жана башка КАТ үчүн жеткиликтүү болушун камсыздоо боюнча курулуш ченемдери менен эрежелеринин талаптарына ылайык келтирүү.

2-ин-чара. ФЭКтин жаңы элементтерин киргизүүнү эске алуу менен МСЭКтин реабилитациялык жана эксперттик диагностикасын өркүндөтүү

ФЭК, Дүйнөлүк саламаттык сактоо уюму (мындан ары – ДССУ), 2001 (WHA 54.21 резолюциясы) ден соолуктун бузулушуна гана

Приоритет 2. «Реабилитация и абилитация»

Мероприятие 3. Модернизация медицинской реабилитации и доступности медицинских услуг лицам с инвалидностью

Существующие реабилитационные центры системы здравоохранения Кыргызской Республики работают по стандартам обычных больниц с применением международной классификации болезней (МКБ–10) и нуждаются в модернизации в части подготовки современных стандартов с применением элементов МКФ и обновления материально-технической базы.

Необходима разработка национальных основ и внедрения в практику инновационных основ реабилитации и постреабилитационного сопровождения, ранней реабилитационной помощи и медицинских технологий.

Реализация данной задачи предполагает создание новых доступных услуг медицинской реабилитации с учетом потребностей лиц с инвалидностью, таких как кинезотерапия, механотерапия, трудотерапия.

Подготовка реестра медицинских реабилитационных услуг является необходимостью для реализации ИПРА. Разработка комплекса мер, повышающий потенциал организаций здравоохранения, обеспечивающих медицинскую реабилитацию, приближенную к месту жительства лиц с инвалидностью.

Мероприятие 4. Обеспечение лиц с инвалидностью дорогостоящими медико-санитарными услугами на льготных условиях и бесплатно

Медико-санитарная помощь для лиц с инвалидностью во всех организациях здравоохранения оказывается в рамках Программы государственных гарантий по обеспечению граждан медико-санитарной помощью (далее – ПГГ).

В категорию граждан, имеющих право на получение медико-санитарной помощи бесплатно и на льготных условиях входят:

- лица с инвалидностью I и II группы вследствие трудового увечья, профессионального или общего заболевания;
- лица с инвалидностью по зрению и слуху;
- лица с инвалидностью с детства;
- ребенок с инвалидностью в возрасте до 18 лет.

Но лица с инвалидностью, как и другие граждане независимо от наличия прав на льготы оплачивают по преискуранту цену стоимости следующих дорогостоящих исследований и манипуляций:

басым жасаган медициналык моделден айырмаланып, майыптыктын заманбап биопсихосоциалдык феноменине негизделген.

Майыптуулукту аныктоодо жана РАЖПны иштеп чыгууда ФЭК элементтерин колдонуу боюнча 2017-жылы өткөрүлгөн пилоттук долбоор ушул технологияны колдонуунун натыйжалуулугун көрсөттү.

ФЭКти колдонуу жарандардын абалын медициналык, психологиялык жана социалдык көз караштан ишенимдүү жана объективдүү баалоого жана аларды социалдык коргоонун ар кандай түрлөрүнө, анын ичинде реабилитациялоого жана абилитациялоого болгон муктаждыгын аныктоого мүмкүндүк берет, өз учурунда бул даректүү жардам көрсөтүү үчүн мамлекеттик жана мамлекеттик эмес түзүмдөрдүн каржы булактарын сарамжалдуу пайдаланууга шарт түзөт.

ФЭК элементтеринин негизиндеги МСЭКтин маалыматтары («Курчап турган чөйрө факторлору» бөлүмү) майыптыгы бар адамдарга реабилитациялык инфраструктураны жана жеткиликтүү чөйрөнү түзүү максатында социалдык саясатты өнүктүрүүнүн кыйла маанилүү болгон багыттары тууралуу так тыянактарды чыгарууга шарт түзөт.

2-артыкчылык. «Реабилитация жана абилитация»

3-иш-чара. Медициналык реабилитациялоону жана майыптыгы бар адамдарга медициналык кызмат көрсөтүүнүн жеткиликтүү болушун модернизациялоо

Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо системасынын иштеп жаткан реабилитациялык борборлору оорулардын эл аралык классификациясын (ОЭК-10) колдонуу менен кадимки ооруканалардын стандарттары боюнча иштейт жана ФЭК элементтерин колдонуу менен заманбап стандарттарды даярдоо жагынан модернизациялоого жана материалдык-техникалык базасын жаңыртууга муктаж болууда.

Реабилитациялоонун жана реабилитациядан кийинки коштоонун, эртелеп реабилитациялык жардам көрсөтүүнүн жана медициналык технологиялардын улуттук негиздерин иштеп чыгып, практикага алардын инновациялык негиздерин киргизүү зарыл.

Ушул милдетти ишке ашыруу менен майыптыгы бар адамдардын муктаждыктарын эске алуу менен жаңы жеткиликтүү медициналык реабилитациялоочу кызмат көрсөтүүлөр жаралмакчы, анын ичинде кинезотерапия, механотерапия, эмгек терапиясы.

Медициналык реабилитациялоо кызмат көрсөтүүлөрүнүн реестрин түзүү РЖПны ишке ашыруу үчүн зарыл болуп саналат.

ангиография периферических сосудов, сосудов головного мозга и внутренних органов ангиокардиография при пороках сердца; гемосорбция; гемодиализ (квота на бесплатное получение определяет уполномоченный орган в области здравоохранения); компьютерная томография; ядерно-магнитно-резонансная томография; коронарография; плазмозферез; литотрипсия, слухопротезирование высоко-технологические инновации.

Целью пересмотра ПГГ является предоставление дорогостоящих медицинских услуг лицам с инвалидностью, которое должно быть полностью на бесплатных и льготных условиях.

Мероприятие 5. Внедрение элементов МКФ в организациях здравоохранения в диагностике и реабилитации лиц с инвалидностью в Кыргызской Республике

Медицинская реабилитация является основной в системе реабилитации и восстановления здоровья в реализации которой применяется МКФ, ВОЗ 2001 (резолюция WHA54.21), основана на современном биопсихосоциальном феномене инвалидности.

В отличие от медицинской модели, которая концентрируется только на нарушениях здоровья МКФ входит в семейство международных классификаций (WHO Family of International Classifications), предложенных к использованию ВОЗ 121.

МКФ используется ВОЗ одновременно с международной классификацией болезней (далее – МКБ-10), например, в медицинской и социальной реабилитации.

МКБ-10 позволяет сформулировать и зашифровать клинический диагноз (нозологический), который описывает главным образом причины и основной патогенетический вариант заболевания. МКФ используется для формулировки реабилитационного диагноза, который связан с состоянием пациента на момент осмотра. Реабилитационный диагноз представляет собой список проблем пациента, которые определяют функционирование пациента (значимые проблемы) 141. ВОЗ рекомендует использовать МКФ для управления процессом медицинской реабилитации 151.

Мероприятие 6. Внедрение комплексных программ реабилитации и абилитации, включая раннее выявление и раннее вмешательство

Внедрение комплексных программ реабилитации и абилитации предполагает организацию многопрофильных, разноразовных услуг социально-медицинской и психолого-педагогической реабилитации, в том числе раннее выявление и раннее вмешательство.

Майыптыгы бар адамдардын жанаган жерине жакын жайгашкан мекемеде медициналык реабилитациялоону жүзөгө ашырууну камсыз кылуучу саламаттык сактоо уюмдарынын потенциалын жогорулатуу боюнча чаралар комплексин иштеп чыгуу.

4-нш-чара. Майыптыгы бар адамдарды кымбат баалуу медициналык-санитардык кызмат көрсөтүүлөр менен жеңилдетилген шарттарда жана акысыз камсыз кылуу

Майыптыгы бар адамдарга медициналык-санитардык жардам көрсөтүү саламаттык сактоонун бардык уюмдарында Жарандарды медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик кепилдиктер программасынын (мындан ары – МКП) алкагында ишке ашырылат.

Акысыз жана жеңилдетилген шарттарда медициналык-санитардык жардам алуу укугуна ээ жарандардын категориясына төмөнкүлөр кирет:

- өндүрүштүк жаракатка, кесиптик же жалпы ооруга байланыштуу I жана II топтогу майыптар;
- көрүүсү жана угуусу боюнча майыптыгы бар адамдар;
- бала кезинен бери майыптыгы бар адамдар;
- 18 жашка чейинки майыптыгы бар балдар.

Бирок майыптыгы бар адамдар башка жарандар сыяктуу эле жеңилдиктерди алууга укугу бар же жок экендигине карабастан, төмөнкү кымбат баалуу изилдөөлөрдүн жана манипуляциялардын акысын баалар преysкурантына жараша төлөйт: перифериялык тамырлардын, баш мээ тамырларынын жана ички органдардын ангиографиясы; жүрөк кемтиги бар учурлардагы ангиокардиография; гемосорбция; гемодиализ (акысыз алуу квотасы саламаттык сактоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган тарабынан аныкталат); компьютердик томография; ядролук магниттик-резонанстык томография; коронарография; плазмолитерез; литотрипсия, угуу аппараттарын орнотуу; жогорку технологиялык инновациялар.

МКПны кайра карап чыгуунун максаты майыптыгы бар адамдарга кымбат баалуу медициналык кызмат көрсөтүүлөрдү толугу менен акысыз жана жеңилдетилген шарттарда ишке ашыруу болуп саналат.

5-нш-чара. Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо уюмдарында майыптыгы бар адамдарды диагностикалоо жана реабилитациялоо ишине ФЭК элементтерин киргизүү

Медициналык реабилитация аны жүзөгө ашырууда ФЭК, ДССУ 2001 (WHA54.21 резолюциясы) колдонулган ден соолукту

Проведенный в 2017 году пилотный проект по применению элементов МКФ при определении инвалидности и разработке ИПР показал недостаточность механизмов межведомственного взаимодействия и крайнюю недостаточность реабилитационных и абилитационных услуг для реализации ИПРА.

Высокая потребность в социальной и педагогической абилитации детей с особенностями развития показывает необходимость создания центров раннего вмешательства, подготовки трансдисциплинарных команд и внедрения МКФ как инструмента оценки развития и состояния детей раннего возраста

Мероприятие 7. Развитие социальных и реабилитационных услуг на местном уровне

Развитие системы социальных и реабилитационных услуг основано на разностороннем участии и межсекторальном взаимодействии, где государственные, муниципальные и негосударственные (частные) поставщики услуг, вне зависимости от формы собственности должны быть сосредоточены на удовлетворении как базовых потребностей уязвимых групп, так и в обеспечении равного доступа к своевременной психосоциальной помощи, реабилитационным услугам и т.д.

Потребность в услугах реабилитации, социализации и инклюзивном обучении испытывают более 35 тыс. детей с инвалидностью, но их потребности покрываются не более, чем на 10 %.

Данная задача направлена на создание доступности реабилитационных услуг для лиц с инвалидностью, которая с одной стороны охватывает полноту и улучшение качества самих реабилитационных услуг, с другой стороны развитие и расширение сети организаций, предоставляющих реабилитационные услуги на местном и региональном уровнях (государственных, муниципальных или частных).

Для обеспечения наибольшей физической приближенности реабилитационных услуг для лиц с инвалидностью и их семей, необходимо существенно расширить перечень и географию предоставления реабилитационных услуг, а также создать условия для развития рынка социальных услуг на местах.

В рамках данной задачи также предполагается создание и развитие системы оказания первичных реабилитационных услуг на местном уровне, путем вовлечения членов семей лиц с инвалидностью, специалистов местного самоуправления, медицинских работников и социальных педагогов или специалистов системы образования, организаций гражданского общества.

реабилитациялоо жана калыбына келтирүү системасындагы негизги бөлүк болуп саналат, ал майыптуулуктун заманбап биопсихосоциалдык феноменине негизделген.

Ден соолуктун бузулушуна гана басым жасаган медициналык моделден айырмаланып, ФЭК ДССУ тарабынан пайдаланууга сунушталган эл аралык классификациялоо жыйнагына (WHO Family of International Classifications) кирет.

ФЭК ДССУ тарабынан оорулардын эл аралык классификациясы (мындан ары – ОЭК-10) менен бир эле учурда, мисалы, медициналык жана социалдык реабилитациялоодо колдонулат.

Негизинен ОЭК-10 илдеттин себептерин жана негизги патогенетикалык вариантын баяндаган клиникалык диагнозду (нозологиялык) туюндурууга, шифрлөөгө мүмкүнчүлүк берет. ФЭК бейтаптын текшерүү учурундагы абалына байланышкан реабилитациялануучу диагнозун баяндоо үчүн пайдаланылат. Реабилитациялануучу диагноз – бейтаптын өз иш-аракетин аныктаган көйгөйлөрүнүн тизмеси (олуттуу көйгөйлөр) 141. ДССУ ФЭКти 151 медициналык реабилитациялоо процессин башкаруу үчүн колдонууну сунуштайт.

6-иш-чара. Эрте аныктоо жана эрте кийлигишүүнү камтыган комплекстүү реабилитация жана абилитация программаларын ишке киргизүү

Реабилитациялоо жана абилитациялоо боюнча комплекстүү программаларды киргизүү социалдык-медициналык жана психологиялык-педагогикалык көп тармактуу жана көп деңгээлдүү кызмат көрсөтүүлөрдү уюштурууну, анын ичинде эрте аныктоону жана эрте кийлигишүүнү шарттайт.

Майыптыкты аныктоодо жана РЖПны иштеп чыгууда ФЭК элементтерин колдонуу боюнча 2017-жылы өткөрүлгөн пилоттук долбоор ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү механизмдеринин жетишсиздигин жана РЖПны ишке ашыруу үчүн реабилитациялоочу жана абилитациялоочу кызмат көрсөтүүлөрдүн өтө жетишсиз экендигин көрсөттү.

Өнүгүүсүндө өзгөчөлүктөр бар балдарды социалдык жана педагогикалык жактан абилитациялоого болгон жогорку муктаждык эрте кийлигишүү борборлорун түзүү, трасдисциплиналык командаларды даярдоо жана ИЭКти жаш курактагы балдардын өнүгүүсүн жана абалын баалоо шайманы катары ишке киргизүү зарылдыгын көрсөтүп турат.

Развитие реабилитационных услуг на местном уровне заключается в том, чтобы оказывать поддержку лицам с инвалидностью в получении доступа к услугам на местном уровне путем:

- обеспечения доступности местной информации о возможностях индивидуальной помощи для лиц с инвалидностью;
- создания возможностей индивидуальной помощи там, где в общине такие услуги отсутствуют;
- поддержки развития и мониторинга соответствующих услуг реабилитации и индивидуальной помощи для лиц с инвалидностью;
- обеспечения того, чтобы лица с инвалидностью, особенно имеющие серьезные и/или многочисленные нарушения, были связаны с организациями инвалидов и группами самопомощи.

Развитие системы организаций, предоставляющих социальные и реабилитационные услуги на местном уровне, позволят лицам с инвалидностью получать качественные услуги реабилитации в максимально возможной близости без дополнительных обременений и долгих переездов, и вместе с тем снизить дополнительные финансовые издержки.

Приоритет 3. «Доступный рынок труда»

Мероприятие 8. Создание условий для обеспечения занятости лиц с инвалидностью

В 2021 году рабочая сила в Кыргызстане составляла 2 млн 595,4 тыс. человек, в том числе занятое население – 2 млн 445,2 тыс. человек. На 2021 год общая численность безработных составила 150,2 тыс. человек, уровень общей безработицы составил 5,8 %. Официально зарегистрировано в качестве безработных 76,0 тыс. человек.

Из общего числа состоящих на учете безработных, лица с инвалидностью составляют 0,6 %. Однако официальных данных о том, сколько лиц с инвалидностью работает или о проценте от общего количества безработных лиц с инвалидностью нет.

Ситуацию на рынке труда Кыргызстана для людей с инвалидностью можно характеризовать как неблагоприятную.

По различным оценкам от 80 до 85 % людей с инвалидностью трудоспособного возраста не имеют работы и вытеснены с рынка труда. Проводится работа по трудоустройству этой категории граждан на постоянной основе, но на положение в сфере рынка труда это оказывает незначительное влияние.

Функционирует веб-портал Zanyatost.kg, который предназначен для широкой аудитории пользователей социальных сетей, здесь размещены услуги, предоставляемые службой занятости, вакансии,

7-ий-чара. Жергиликтүү денгээлдэ социалдык жана реабилитациялоочу кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү

Социалдык жана реабилитациялоочу кызмат көрсөтүүлөр системасын өнүктүрүү ар тараптуу катышууга жана тармактар аралык өз ара аракеттенүүгө негизделген, мында мамлекеттик, муниципалдык жана мамлекеттик эмес (жеке) кызмат көрсөтүүчүлөр, менчигинин түрүнө карабастан, аялуу топтордун негизги муктаждыктарын канааттандырууга, ошондой эле өз убагында психосоциалдык жардам көрсөтүү, реабилитациялоочу кызмат көрсөтүү ж.б. бирдей жеткиликтүү болушуна басым жасоого тийиш.

35 миңден ашык майыптыгы бар балдар реабилитациялоо, социалдаштыруу жана инклюзивдик билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнө муктаж, бирок алардын муктаждыктары болгону 10 %га гана канааттандырылууда.

Бул милдет майыптыгы бар адамдар үчүн реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүү болушун камсыздоого багытталган, бул, бир жагынан, реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн өзүлөрүнүн толук кандуулугун жана сапатын жогорулатууну, экинчи жагынан, жергиликтүү жана региондук денгээлдэ реабилитациялоочу кызмат көрсөткөн уюмдардын (мамлекеттик, муниципалдык же жеке) түйүндөрүнүн өнүгүшүн жана кеңейишин камтыйт.

Майыптыгы бар адамдарга жана алардын үй-бүлөлөрүнө реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн жакындыгын камсыздоо үчүн реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн тизмеси менен географиясын кыйла кеңейтүү, ошондой эле жер-жерлерде социалдык кызмат көрсөтүүлөр рыногун өнүктүрүү үчүн шарттарды түзүү зарыл.

Ушул милдеттин алкагында майыптыгы бар адамдардын үй-бүлө мүчөлөрүн, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын адистерин, медициналык кызматкерлерди жана социалдык педагогдорду же билим берүү системасынын адистерин, жарандык коом уюмдарын ишке тартуу аркылуу жергиликтүү деңгээлдэ баштапкы калыбына келтирүү кызматтарын көрсөтүү системасын түзүү жана өнүктүрүү да пландалууда.

Жергиликтүү деңгээлдеги реабилитациялоочу кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү төмөнкүлөр аркылуу жергиликтүү деңгээлдэ кызмат көрсөтүүлөрдү пайдаланууда майыптыгы бар адамдарга колдоо көрсөтүүдө туюндурулат:

- майыптыгы бар адамдарга жеке жардам көрсөтүү мүмкүнчүлүктөрү жөнүндө жергиликтүү маалыматтын жеткиликтүү болушун камсыз кылуу;

- жамаатта мындай кызмат көрсөтүүлөр жок болгон учурда жеке жардам көрсөтүү мүмкүнчүлүктөрүн түзүү;

резюме безработных, электронный калькулятор для расчета пособия по безработице, тесты по профессиональной ориентации для определения склонностей к определенным навыкам.

Вовлечение в предпринимательскую деятельность, трудоустройство, принятие мер, обеспечивающих инклюзивный характер открытого рынка труда для лиц с инвалидностью, являются непосредственными факторами, снижающими иждивенческий настрой. Вместе с тем, важно создавать условия и подходы для повышения самооценки у людей с инвалидностью.

Приоритет 4. «Совершенствование системы предоставления протезно-ортопедических услуг»

Мероприятие 9. Улучшение деятельности Республиканского учреждения протезно-ортопедических изделий (РУПОИ)

Действующая система предоставления протезно-ортопедических изделий не отвечает современным требованиям оказания протезно-ортопедических услуг и предоставления технических, вспомогательных и специальных средств реабилитации и самой реабилитации лиц с инвалидностью и других МГН.

Материально-техническая база РУПОИ устарела и не отвечает современным требованиям в обеспечении протезно-ортопедическими услугами. Для улучшения эффективности деятельности РУПОИ и качественного обслуживания требуется перепрофилирование и обновление производственной части РУПОИ в том числе материально-технической базы и кадрового потенциала.

Мероприятие 10. Совершенствование нормативной правовой базы предоставления протезно-ортопедических услуг

В нормативных правовых актах, регулирующих данную сферу, имеются противоречия, пробелы и коллизии. Так, коллизии прослеживаются по кругу получателей протезно-ортопедических изделий на бесплатной, льготной (с частичной оплатой) и платной основах между основными законами, регулирующими систему предоставления этих услуг. Законодательство не определяет того, что следует относить к протезно-ортопедическим изделиям, что к техническим, что к вспомогательным, а что к специализированным средствам для ЛОВЗ.

Действующие стандарты изготовления протезно-ортопедических изделий и оценки их качества требуют совершенствования с учетом потребностей лиц с инвалидностью.

Также необходимо пересмотреть существующую систему бюджетирования и финансирования для полного и своевременного

– майыптыгы бар адамдар үчүн тийиштүү реабилитациялоо жана жеке жардам берүү кызмат көрсөтүүлөрүн өнүктүрүүнү жана мониторинг жүргүзүүнү колдоо;

– майыптыгы бар адамдардын, айрыкча олуттуу жана/же көп сандаган бузулуулары бар майып адамдар өз ара жардамдашуу топтору жана майыптар уюмдары менен байланышта болушун камсыздоо.

Жергиликтүү деңгээлде социалдык жана реабилитациялык кызматтарды көрсөткөн уюмдар системасын өнүктүрүү майыптыгы бар адамдарга кошумча түйшүктөрдү жаратпастан жана узак жол жүрбөстөн, мүмкүн болушунча жакын жерде сапаттуу реабилитациялык кызмат көрсөтүүдөн пайдаланууга жана ошол эле учурда кошумча каржылык чыгымдарды азайтууга мүмкүнчүлүк берет.

3-артыкчылык. «Жеткиликтүү эмгек рыногу»

8-иш-чара. Майыптыгы бар адамдарды ишке орноштуруу үчүн шарттарды түзүү

2021-жылы Кыргызстанда жумушчу күч 2 миллион 595,4 миң адамды түзгөн, анын ичинде иш менен камсыз болгон калк – 2 миллион 445,2 миң адам. 2021-жылга карата жумушсуздардын жалпы саны – 150,2 миң адам болгон, жалпы жумушсуздуктун деңгээли 5,8 %ды түзгөн. 76, 0 миң адам жумушсуз катары расмий катталган.

Майыптыгы бар адамдар катгоодо турган жумушсуздардын жалпы санынын 0,6 %ды түзөт. Бирок майыптыгы бар канча адам иштеп жаткандыгы же алардын жумушсуздардын жалпы санындагы пайызы тууралуу расмий маалыматтар жок.

Кыргызстандын эмгек рыногундагы жагдайды майыптыгы бар адамдар үчүн жагымсыз деп мүнөздөөгө болот.

Ар кандай баалоолорго таянсак, эмгекке жарактуу курактагы майыптыгы бар адамдардын 80ден 85 %га чейинкиси жумушсуз жана эмгек рыногунан сүрүлүп чыгарылган. Ушул категориядагы жарандарды жумушка орноштуруу боюнча туруктуу иштер жүргүзүлүүдө, бирок бул эмгек рыногундагы жагдайга олуттуу таасирин тийгизген эмес.

Социалдык тармактардын колдонуучуларынын кеңири аудиториясына арналган Zanyatost.kg веб-порталы иштейт, ал социалдык тармактын пайдалануучуларынын кеңири аудиториясы үчүн арналган, анда ишке орноштуруу кызматы тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтар, бош орундар, жумушсуздардын резюмелери, жумушсуздук боюнча жөлөкпүлдөрдү эсептөө үчүн электрондук

покрытия потребностей лиц с инвалидностью, нуждающихся в протезно-ортопедических услугах.

Приоритет 5. «Доступность инфраструктуры»

Мероприятие 11. Создание методологической базы по доступной среде с научно-обоснованной позиции

В Кыргызской Республике, как на центральном, так и на местном уровнях до настоящего времени не созданы методологические, информационные и административные условия для обеспечения доступа лиц с инвалидностью и других МГН к социальной инфраструктуре.

Не до конца выработана научно обоснованная методологическая основа в части стандартов и нормативов создания доступа к инфраструктуре лиц с инвалидностью и других МГН, которыми бы руководствовались государственные, муниципальные органы так и негосударственные, частные организации и бизнес-сообщества. Тем самым не определены основные правила обеспечения благоприятных условий и доступности социальной инфраструктуры для лиц с инвалидностью и других МГН.

А немногие существующие меры не работают и не применяются, например, не соблюдаются требования к пандусам: большинство из устанавливаемых пандусов не пригодны для безопасного использования их лицами с инвалидностью и другими МГН.

Таким образом, необходима целенаправленная работа по выработке и созданию научно-подкрепленной методологической основы по созданию доступа лиц с инвалидностью и других МГН к социальной инфраструктуре.

Мероприятие 12. Вовлечение общественных организаций, занимающихся вопросами инвалидности в процесс согласования при проектировании, строительстве и сдаче в эксплуатацию возводимых зданий и сооружений

В настоящее время в Кыргызской Республике действующая нормативная правовая основа, обязывающая создавать условия доступа и учитывать потребности лиц с инвалидностью при строительстве (подготовке, утверждении и реализации исходно-разрешительной документации для строительства или проектной документации, реконструкции или техническом перевооружении зданий сооружений) в том числе сдаче в эксплуатацию зданий и сооружений, на практике не учитываются.

калькулятор, кандайдыр бир көндүмдөрүн аныктоо үчүн кесиптик багыт боюнча тесттер жайгаштырылган.

Майыптыгы бар адамдарды ишкердикке тартуу, жумушка орноштуруу, ачык эмгек рыногунун инклюзивдүү мүнөзүн камсыздаган чараларды көрүү багууга көз карандылык маанайын төмөндөтө турган түздөн-түз факторлор болуп саналат. Ошол эле учурда майыптыгы бар адамдардын өзүн-өзү баалоосун жогорулатуу үчүн шарттарды түзүп, ыкмаларды колдонуу да маанилүү.

4-артыкчылык. «Протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүү системасын өркүндөтүү»

9-иш-чара. Республикалык протездик-ортопедиялык буюмдар мекемесинин (РПОБМ) ишин жакшыртуу

Протездик-ортопедиялык буюмдар менен камсыз кылуунун учурдагы системасы майыптыгы бар адамдарды жана башка КАТгы протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүүнүн жана техникалык, көмөкчү, реабилитациялоочу, атайын каражаттары менен камсыз кылуунун заманбап талаптарына жооп бербейт.

РПОБМдин материалдык-техникалык базасы эскирген жана протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүүнүн заманбап талаптарына жооп бербейт. РПОБМдин ишинин натыйжалуулугун жакшыртуу жана сапаттуу тейлөө үчүн РПОБМдин өндүрүштүк болүгүн кайра профилдөө жана жаңыртуу, анын ичинде материалдык-техникалык базасын жана кадрдык потенциалын күчөтүү талап кылынат.

10-иш-чара. Протездик-ортопедиялык кызматтарды көрсөтүү боюнча ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү

Ушул чөйрөнү жөнгө салган ченемдик укуктук актыларда карама-каршылыктар, кемчиликтер жана коллизиялар бар. Алсак, протездик-ортопедиялык буюмдарды акысыз, жеңилдетилген шартта (жарым-жартылай төлөм) жана акы төлөп алуучулардын чөйрөсүндө, бул кызматтарды көрсөтүү системасын жөнгө салуучу негизги мыйзамдарда коллизияларды байкоого болот. Мыйзамдарда протездик-ортопедиялык буюмдарга эмнелер кире тургандыгы, эмнелер техникалык, көмөкчү жана ДМЧА үчүн адистештирилген каражаттарга кире тургандыгы аныкталган эмес.

Протездик-ортопедиялык буюмдарды өндүрүүнүн жана алардын сапатын баалоонун учурдагы стандарттары майыптыгы бар адамдардын муктаждыктарын эске алуу менен өркүндөтүүнү талап кылат.

Пандусы большинства зданий и сооружений, не соответствуют стандартам, указанным в Строительных нормах и правилах по обеспечению среды жизнедеятельности при планировочных решениях зданий для лиц с инвалидностью, и не пригодны для пользования лицами с инвалидностью и другими МГН, а в некоторых случаях, в частности, в зимнее время особенно травмоопасны.

Для решения данной проблемы и повышении ответственности заинтересованных сторон предлагается внедрить процесс обязательного согласования при проектировании, строительстве и сдаче в эксплуатацию зданий и сооружений общественных организаций, занимающихся вопросами инвалидности.

Мероприятие 13. Постепенное обеспечение физической доступности лиц с инвалидностью и других МГН к социальной инфраструктуре

Доступность социальной инфраструктуры гарантируется действующим законодательством Кыргызской Республики. Обеспечение доступа к инфраструктуре является обязательством государственных органов, органов местного самоуправления, юридических и физических лиц по оборудованию объектов инфраструктуры, находящихся в их собственности, специальными приспособлениями, обеспечивающими свободный доступ к данным объектам лиц с инвалидностью. Однако, оценка физической доступности существующей социальной инфраструктуры для лиц с инвалидностью показывает, что данные обязательства на практике не реализуются в полной мере.

Так, к примеру, в результате проведенной в ноябре 2019 года оценки зданий на доступность их для людей с инвалидностью в рамках республиканской акции «Доступный Кыргызстан» было выявлено, что в городе Бишкек из 11-ти зданий, вошедших в оценку частично доступными, оказались лишь пять. Их доступность заключается только в наличии пандуса для использования его лицами, передвигающимися на креслах-колясках. В остальном эти здания не соответствуют нормам СНиП и не подходят для беспрепятственного пользования лицами с нарушением зрения, слуха и опорно-двигательной системы.

Также проблемой для лиц с инвалидностью и других МГН населения является трудность перемещения людей с инвалидностью на общественном транспорте. Прежде всего он не приспособлен для использования людьми с проблемами по зрению и опорно-двигательного аппарата. Среди проблем:

– несистемная работа системы звукового оповещения названий остановок;

Ошондой эле протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүүлөргө муктаж болгон майыптыгы бар адамдардын муктаждыктарын толук жана өз убагында жабуу үчүн бюджеттик жана каржылоонун колдонуудагы системасын кайра карап чыгуу зарыл.

5-арткчылык. «Инфраструктуранын жеткиликтүүлүгү»

11-иш-чара. Илимий жактан негизделген позициядан жеткиликтүү чөйрөдө методологиялык базаны түзүү

Кыргыз Республикасында азыркы мезгилге чейин борбордук жана жергиликтүү деңгээлде да майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТтын социалдык инфраструктурага жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу үчүн, методикалык, маалыматтык жана административдик шарттар түзүлгөн эмес.

Мамлекеттик, муниципалдык органдар, ошондой эле мамлекеттик эмес, жеке уюмдар жана бизнес-коомчулуктар жетекчиликке ала турган майыптыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн инфраструктура объекттерине жеткиликтүүлүгүн түзүү стандарттары жана ченемдери боюнча илимий негизделген методологиялык база толук иштелип чыккан эмес. Ошентип майыптыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн жагымдуу шарттар жана социалдык инфраструктурага жеткиликтүүлүктү камсыз кылуунун негизги эрежелери аныкталган эмес.

Ансыз деле аз болгон чаралар иштебей жатат жана колдонулбайт, мисалы пандустарга болгон талаптар сакталбай жатат: орнотулган пандустардын көпчүлүгү майыптыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн коопсуз пайдаланууга жараксыз.

Ошентип, социалдык инфраструктурага майыптыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн жеткиликтүүлүктү түзүү боюнча илимий-бекемделген методологиялык негиздерди иштеп чыгуу жана түзүү боюнча максаттуу иштерди жүргүзүү зарыл.

12-иш-чара. Майыптык маселелери менен алектенген коомдук уюмдарды курулуп жаткан имараттарды жана курулмаларды долбоорлоодогу, куруудагы жана пайдаланууга берүүдөгү макулдашуу процессине катыштыруу

Азыркы учурда Кыргыз Республикасында имараттарды жана курулмаларды курууда (курулуш куруу үчүн баштапкы уруксат берүү документтерин же долбоордук документтерин даярдоодо, бекитүүдө жана ишке ашырууда, имараттарды, курулмаларды реконструкциялоодо же техникалык кайра жабдууда), анын ичинде пайдаланууга берүүдө майыптыгы бар адамдардын муктаждыктарын

– отсутствие вспомогательных приспособлений для перемещения людей с физическими ограничениями на общественном транспорте;

– отсутствие GPS-устройств/навигации в троллейбусах и автобусах, позволяющих отслеживать в режиме реального времени перемещение транспорта;

– в правилах закупок транспортных средств для пассажирских перевозок не учитываются потребности лиц с инвалидностью;

– отсутствие табличек-указателей о назначении отдельных помещений и функциональных зон, значимых для людей с инвалидностью, схем маршрутов (путей следования) общественного транспорта на остановках.

В связи с этим ГП «Доступная страна» предполагает поэтапное обеспечение физической доступности объектов социальной и транспортной инфраструктуры для лиц с инвалидностью и других МГН.

Мероприятие 14. Внедрение принципов «универсального дизайна» и «разумного приспособления» в национальном законодательстве

В соответствии с положениями КПИ в государствах-членах применяются принципы универсального дизайна и разумного приспособления, предполагающие внедрение норм и положений КПИ в национальное законодательство.

Для этого необходимо:

– определение и закрепление понятий универсального дизайна и разумного приспособления в действующем законодательстве Кыргызской Республики;

– определение секторов для первоочередного внедрения принципов универсального дизайна и разумного приспособления;

– комплексная оценка состояния доступности физического окружения (зданий/объектов), социальной инфраструктуры, транспорта, информации и связи, других объектов и услуг, в том числе с учетом мнения лиц с инвалидностью;

– создание условий для информирования и просвещения лиц с инвалидностью и специалистов по вопросам внедрения и реализации принципов универсального дизайна и разумного приспособления.

Приоритет 6. «Доступное образование»

Мероприятие 15. Создание условий по равному доступу детей с инвалидностью к качественному, инклюзивному образованию

эске алууга жана жеткиликтүүлүк шарттарын түзүүгө милдеттендирген колдонуудагы ченемдик укуктук негиздер практикада эске алынбай келүүдө.

Көпчүлүк имараттардын жана курулмалардын пандустары имараттарды пландаштыруу чечимдерин кабыл алууда майыптыгы бар адамдар үчүн жашоо чөйрөсүн камсыз кылуу боюнча Курулуш ченемдери менен эрежелеринде көрсөтүлгөн стандарттарга жооп бербейт жана майыптыгы бар адамдардын жана башка КАТтын колдонушу үчүн ылайыксыз, ал эми айрым учурларда, өзгөчө кыш мезгилинде, адамдардын жараат алуу ыктымалдыгы жогору болуп саналат.

Бул көйгөйдү чечүү жана кызыклар тараптардын жоопкерчилигин жогорулатуу үчүн имараттарды жана курулмаларды долбоорлоодо, курууда жана пайдаланууга берүүдө милдеттүү түрдө макулдашуу процессине майыптык маселелери менен алектенген коомдук уюмдарды катыштыруу сунушталууда.

13-нп-чара. Майыптыгы бар адамдарга жана башка КАТка социалдык инфраструктурага жеткиликтүүлүктү этабы менен камсыз кылуу

Социалдык инфраструктуранын жеткиликтүү болушу Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдары менен кепилденген. Инфраструктуранын жеткиликтүү болушун камсыз кылуу өз менчигинде турган инфраструктуралык объектерди майыптыгы бар адамдардын ушул объектерге эркин жетүүсүн камсыздаган атайын шаймандар менен жабдуу боюнча мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, юридикалык жана жеке жактардын милдети болуп саналат. Анткен менен майыптыгы бар адамдарга учурдагы социалдык инфраструктуранын жеткиликтүү болушун баалоо көрсөткөндөй, бул милдеттер иш жүзүндө толук кандуу аткарылбай жатат.

Алсак, 2019-жылдын ноябрь айында «Жеткиликтүү Кыргызстан» республикалык акциясынын алкагында жүргүзүлгөн майыптыгы бар адамдар үчүн имараттардын жеткиликтүүлүгүн баалоонун натыйжасында Бишкек шаарындагы баалоо тизмесине киргизилген 11 имараттын ичинен бешөө гана жарым-жартылай жеткиликтүү экендиги аныкталган. Алардын жеткиликтүүлүгү кресло-коляскаларды колдонгон адамдар үчүн пандус бар экендигинен гана көрүнөт. Калган көрсөткүчтөр боюнча бул имараттар СЧЖЭ ченемдерине шайкеш келбейт жана көрүүсү, угуусу начар болгон жана таяныч-кыймыл системасында бузулуулары бар адамдардын тоскоолдуксуз кириши үчүн ылайык келбейт.

Необходимым условием реализации указанной задачи является создание в обычной образовательной организации универсальной безбарьерной среды, позволяющей обеспечить полноценную интеграцию детей с инвалидностью, создание условий для предоставления детям с инвалидностью с учетом особых потребностей равного доступа к качественному образованию.

Организация обучения детей с инвалидностью в обычных образовательных организациях преимущественно по месту жительства позволяет избежать их помещения на длительный срок в интернатные учреждения, создать условия для проживания и воспитания детей в семье и обеспечить их постоянное общение со сверстниками, что способствует формированию толерантного отношения граждан к включению в общую среду лиц с инвалидностью, эффективному решению проблем их социальной адаптации и интеграции с обществом.

Повышение уровня образования детей с инвалидностью, в том числе в условиях инклюзивного образования, уровня доступности объектов и услуг, предоставляемых населению, повысит степень экономической активности людей с инвалидностью.

Доступное образование для лиц с инвалидностью будет способствовать повышению их занятости и приведет к относительной независимости от социальных выплат (пенсия по инвалидности, ежемесячные денежные выплаты) и, как следствие, к повышению потребительского спроса.

В Кыргызской Республике образовательные услуги детям с особенностями психофизического развития, в основном, предоставляются в учреждениях интернатного типа, что приводит к снижению социальной компетенции этих детей, их социальной дезадаптации, или в коррекционных классах общеобразовательных школ, что, несомненно, отражает более прогрессивный подход, но не является полной инклюзией.

Необходимо создать более открытую для разнообразия, более эффективную и равноправную систему образования с учетом потребностей детей с инвалидностью.

Мероприятие 16. Обеспечение физической доступности образовательных организаций

Обеспечение физической доступности дошкольных образовательных организаций, общеобразовательных организаций, организаций профессионального образования: среднего, высшего и дополнительного, внешкольных учреждений (школьники и молодежь) специализированных учреждений (аэроклубы, автошколы и т.п.) и свободное передвижение по ним, удобное расположение имеющейся или специальной мебели, наличие специального

Ошондой эле майыштыгы бар адамдар менен башка КАТ үчүн дагы бир көйгөй болуп майыштыгы бар адамдардын коомдук транспортто жүрүүсү менен байланышкан кыйынчылыктар саналат. Биринчи кезекте, ал көрүүсү начар жана таяныч-кыймыл аппараты бузулган адамдарга пайдалануу үчүн ылайыкталган эмес. Көйгөйлөрдүн катарында төмөнкүлөр бар:

- аялдамалардын аталыштары жөнүндө үн менен кабарлоо системасынын туруксуз иштеши;

- ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын коомдук транспортто жүрүүсү үчүн жардамчы шаймандардын жоктугу;

- троллейбустарда жана автобустарда транспорт каражатынын кыймылын реалдуу убакыт режиминде байкоого мүмкүндүк берген GPS-түзүлүштөрүнүн/навигациянын жоктугу;

- жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн транспорттук каражаттарды сатып алуу эрежелеринде майыштыгы бар адамдардын муктаждыктары эске алынбайт;

- майыштыгы бар адамдар үчүн маанилүү болгон өзүнчө жайларга жана функциялык зоналарга багыттоочу белгилердин, аялдамаларда коомдук транспорттун маршруттук схемаларынын (каттам схемаларынын) жоктугу.

Ушуга байланыштуу «Жеткиликтүү өлкө» МПда майыштыгы бар адамдар жана башка КАТ үчүн социалдык жана транспорттук инфраструктуранын объекттеринин жеткиликтүү болушун этабы менен камсыз кылуу шартталган.

14-иш-чара. Улуттук мыйзамдарга «универсалдык дизайн» жана «акылга сыярлык ыңгайлаштыруу» принциптерин киргизүү

МУКтун жоболоруна ылайык мүчө мамлекеттерде универсалдуу дизайн жана акылга сыярлык ыңгайлаштыруу принциптери колдонулат, аларга ылайык МУКтун ченемдерин жана жоболорун улуттук мыйзамдарга киргизүү каралган.

Бул үчүн төмөнкүлөр зарыл:

- Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарында универсалдуу дизайн жана акылга сыярлык ыңгайлаштыруу түшүнүктөрүн аныктоо жана бекитүү;

- универсалдуу дизайн жана акылга сыярлык ыңгайлаштыруу принциптерин биринчи кезекте ишке киргизүү керек болгон тармактарды аныктоо;

- физикалык чөйрөнүн (имараттардын/курулмалардын), социалдык инфраструктуранын, транспорттун, маалыматтын жана байланыштын, башка объекттердин жана кызмат көрсөтүүлөрдүн

аудио-, тифло- и др. оборудования являются первой предпосылкой для приобщения детей с особенностями психофизического развития к учебному процессу наравне со своими сверстниками.

К вопросам доступности для детей с психическими (ментальными) особенностями нужно отнести следующее: наличие адаптированной учебной программы, адаптированного учебного материала, наличие тьютера-специалиста, персонально сопровождающего учебную деятельность ребенка, наличие специальных условий в образовательных организациях для проведения коррекционных занятий.

Мероприятие 17. Подготовка специалистов в сфере доступной среды

Для успешного выполнения ГП «Доступная страна» необходима соответствующая подготовка специалистов по формированию доступности объектов социальной инфраструктуры и доступности услуг, предоставляемых для лиц с инвалидностью, организациями независимо от форм собственности.

Предполагается, что руководители и специалисты организаций вне зависимости от форм собственности, отвечающие за доступность социальной инфраструктуры и оказанию услуг для лиц с инвалидностью должны проходить специальное обучение по организации деятельности в этой сфере.

Также в рамках данной задачи подразумевается введение дополнительных и трансформацию уже имеющихся образовательных стандартов и дисциплин в системах общего, профессионального и вузовского образования в процесс формирования социальной инфраструктуры, а также создания условий для обучения лиц с инвалидностью в системе образования.

В первоочередном порядке дополнительное обучение по формированию понимания значимости создания доступности социальной инфраструктуры и оказания услуг лицам с инвалидностью коснутся специалистов следующих сфер:

- социальной защиты населения, труда и занятости населения;
- образования;
- здравоохранения;
- управления человеческими ресурсами;
- культуры, спорта;
- архитектуры и строительства;
- финансовых и банковских учреждений;
- правоохранительных органов и судебной системы;
- местных государственных администраций и органов местного самоуправления.

жеткиликтүү болуу абалын комплекстүү баалоо, анын ичинде майыптыгы бар адамдардын пикирин эске алып баалоо;

– универсалдуу дизайн жана акылга сыярлык ыңгайлаштыруу принциптерин ишке киргизүү жана ишке ашыруу маселелери боюнча майыптыгы бар адамдарды жана адистерди маалымдоо жана окутуу үчүн шарттарды түзүү.

6-артыкчылык. «Жеткиликтүү билим берүү»

15-иш-чара. Майыптыгы бар балдардын сапаттуу, инклюзивдик билим алуусуна бирдей жеткиликтүүлүк боюнча шарттарды түзүү

Кадимки билим берүү уюмунда майыптыгы бар балдардын толук кандуу интеграцияланышын камсыздоого мүмкүндүк берген универсалдуу тоскоолдуксуз чөйрөнү түзүү, майыптыгы бар балдарга алардын өзгөчө муктаждыктарын эске алуу менен сапаттуу билим алуунун бирдей жеткиликтүү болушу үчүн шарттарды түзүү белгиленген милдетти ишке ашыруу үчүн зарыл шарт болуп саналат.

Майыптыгы бар балдардын айрыкча жапаган жери боюнча кадимки билим берүү мекемелеринде окушун уюштуруу аларды узак мөөнөткө интернаттык мекемелерге жайгаштыруудан оолак болууга, балдардын үй-бүлөдө жана, тарбия алышына шарттарды түзүп, алардын теңтуштары менен туруктуу баарланып туруусун камсыз кылат, бул болсо жалпы чөйрөгө майыптыгы бар адамдардын кошулуусуна жарандардын толеранттуу мамилесин калыптандырууга, алардын социалдык ыңгайлашуусу менен коомго интеграцияланышына байланышкан койгойлордү натыйжалуу чечүүгө көмөктөшөт.

Майыптыгы бар балдардын, анын ичинде инклюзивдүү билим берүү шарттарында билим деңгээлин арттыруу, объекттер менен калкка кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүк деңгээлин жогорулатуу майыптыгы бар адамдардын экономикалык активдүүлүгүнүн даражасын көтөрөт.

Майыптыгы бар адамдар үчүн жеткиликтүү билим берүү алардын иш менен камсыз болуу деңгээлин жогорулатат жана социалдык төлөмдөрдөн (майыптыгы боюнча пенсия, ай сайын берилүүчү акчалай төлөмдөр) салыштырмалуу түрдө көз карандысыз болушуна жана керектөөчүлөрдүн суроо-талаптарынын өсүшүнө алып келет.

Кыргыз Республикасында психофизикалык өнүгүүсүндө өзгөчөлүктөрү бар балдарга билим берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр, негизинен, интернат тибиндеги мекемелерде ишке ашырылат, бул болсо мындай балдардын социалдык компетенциясынын

Сокращения:

ВОЗ	– Всемирная организация здравоохранения;
ГП «Доступная страна»	– Государственная программа «Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения в КР на 2023–2030 годы;
ИПРА	– Индивидуальная программа реабилитации и абилитации;
КПИ	– Конвенция ООН о правах инвалидов;
МГН	– Маломобильная группа населения;
МКФ	– Международная классификация функционирования, ограничений жизнедеятельности и здоровья;
МСЭК	– Медико-социальная экспертная комиссия;
НКО	– Некоммерческие организации;
ООН	– Организация Объединенных Наций;
ООИ	– Общественная организация инвалидов;
ПМПК	– Психолого-медико-педагогическая комиссия;
РОУ	– Реабилитация на уровне общин;
РУПОИ	– Республиканское учреждение протезно-ортопедических изделий;
ТСР	– Техническое средство реабилитации;
ЦСМ	– Центр семейной медицины;
ЦУР	– Цели устойчивого развития тысячелетия.

төмөндөшүнө, алардын социалдык дезадаптациясына алып келет. Ал эми жалпы билим берүүчү мектептердин коррекциялык класстарында окутуу, албетте кыйла прогрессивдүү ыкма болуп саналат, бирок толук инклюзия болуп саналбайт.

Майыптыгы бар балдардын муктаждыктарын эске алуу менен ар түрдүү ыкма колдонуу үчүн кыйла ачык, кыйла натыйжалуу жана тең укуктуу билим берүү системасын түзүү зарыл.

16-иш-чара. Билим берүү уюмдарынын жеткиликтүү болушун камсыз кылуу

Мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын, жалпы билим берүү уюмдарынын, кесиптик билим берүү уюмдарынын: орто, жогорку жана кошумча, мектептен тышкары мекемелер (мектеп окуучулары жана жаштар), адистештирилген мекемелер (аэроклубдар, автомектептер ж.б.) жеткиликтүү болушун камсыз кылуу жана алардын ичинде эркин жүрүү, колдо бар же атайын жасалган эмеректердин ыңгайлуу жайгашуусу, атайын аудио-, тифло- жана башка жабдуулардын болушу психофизикалык өнүгүүсүндө өзгөчөлүктөрү бар балдардын теңтуштары менен катар билим алуу процессине аралашуусу үчүн биринчи өбөлгө болуп саналат.

Психикалык (менталдык) өзгөчөлүктөрү бар балдар үчүн жеткиликтүүлүк маселелерине төмөнкүлөр кирет: ылайыкташкан окутуу программасы менен ылайыкташкан окуу материалынын болушу, баланын окуу ишмердигин жеке коштогон тьютер адистин болушу, билим берүү уюмдарында коррекциялык сабактарды өтүү үчүн атайын шарттардын болушу.

17-иш-чара. Жеткиликтүү чөйрө жаатында адистерди даярдоо

«Жеткиликтүү өлкө» МПны ийгиликтүү ишке ашыруу үчүн социалдык инфраструктура объектеринин жеткиликтүү болушун жана майыптыгы бар адамдарга менчигинин түрүнө карабастан уюмдар тарабынан кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүү болушун камсыз кылуу боюнча адистерди тийиштүү негизде даярдоо зарыл.

Менчигинин түрүнө карабастан уюмдардын майыптыгы бар адамдарга социалдык инфраструктуранын жеткиликтүү болушу жана аларга кызмат көрсөтүү боюнча жооптуу болгон жетекчилери менен адистери ушул жаатта ишти уюштуруу боюнча атайын окутуудан өтүүгө тийиш.

Ошондой эле ушул милдеттин алкагында социалдык инфраструктураны калыптандыруу процессине жалпы, кесиптик жана жогорку билим берүү системаларындагы билим берүү стандарттарын

жана сабактарды трансформациялоо же кошумча киргизүү, ошондой эле майыптыгы бар адамдарды билим берүү системасында окутуу үчүн шарттарды түзүү каралган.

Социалдык инфраструктуранын жеткиликтүү болушун камсыздоонун маанисин түшүнүүнү калыптандыруу жана майыптыгы бар адамдарга кызмат көрсөтүү боюнча кошумча окутуу томонку чөйрөлөрдөгү адистерге биринчи кезекте тиешелүү болот:

- калкты социалдык жактан коргоо, эмгек жана иш менен камсыз кылуу;
- билим берүү;
- саламаттык сактоо;
- адам ресурстарын бапкаруу;
- маданият, спорт;
- архитектура жана курулуш;
- финансы жана банк мекемелери;
- укук коргоо органдары жана сот системасы;
- жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү оз алдынча бапкаруу органдары.

Кыскартуулар:

ДССУ	– Дүйнөлүк саламаттык сактоо уюму;
«Жеткиликтүү өлкө» МП	– 2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы майыптыгы бар адамдар жана калктын банкка аз мобилдүү топтору үчүн «Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасы;
РАЖП	– Реабилитациялоо жана абилитациялоо боюнча жеке программа;
МУК	– БУУнун Майыптардын укуктары жөнүндө конвенциясы;
КАТ	– Калктын аз мобилдүү тобу;
ФЗК	– Функция аткаруунун, жашоо тиричилигин жана деп соолуктун чектелишинин эл аралык классификациясы;
МСЭК	– Медициналык-социалдык эксперттик комиссия;
КСУ	– Коммерциялык эмес уюмдар;
БУУ	– Бириккен Улуттар Уюму;
МКУ	– Майыптардын коомдук уюму;
ПМПК	– Психологиялык-медициналык-педагогикалык комиссия;
ЖДР	– Жамааттардын деңгээлинде реабилитациялоо;
РНОБМ	– Республикалык протездик-ортоңсудиялык буюмдар мекемеси;
РТК	– Реабилитациялоонун техникалык каражаттары;

ҮМБ
ТОМ

- Үй-бүлөлүк медицина борбору;
- Туруктуу өнүктүрүү максаттары.

**2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү топтору үчүн
«Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасынын милдеттерин ишке ашыруу боюнча
2023–2026-жылдарга иш-чаралар планы**

№	Милдеттер	Чаралар	Күтүлгөн жыйынтыктар (продукт)	Ишке ашыруу мөөнөттөрү	Жооптуу аткаруучулар	Каржылоо булактары
1-артыкчылык. «Медициналык-социалдык экспертиза системасын өнүктүрүү»						
1.1.	Кыргыз Республикасында медициналык-социалдык экспертизанын натыйжалуулугун жогорулатуу	МСЭКте майыптуулукту реабилитациялык жана эксперттик баалоого ИЭКтин элементтерин киргизүү	Жарандардын абалын медициналык, психологиялык жана социалдык көз караштан ишенимдүү жана объективдүү баалоо киргизилген	2024-жылдын IV кварталы	ЭСКММ, ССМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
1.2.	ИЭКтин жаны элементтерин киргизүүнү эске алуу менен МСЭКтин реабилитациялык жана эксперттик диагностикасын өркүндөтүү	Майыптыгы бар адамдар муктаж болгон жардамдын артыкчылыктуу түрү боюнча дифференцияланган ИЭКтин жоболорун эске алуу менен майыптык категорияларынын кодификаторун иштеп чыгуу	Майыптарды реабилитациялоо жаатында МСЭ мекемелеринин ишинин системасына унификацияланган жолдор киргизилди	2024-жылдын IV кварталы	ССМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Электрондук документ жүгүртүү системасын иштеп чыгуу жана ишке		2023-жылдын I-II кварталы	ССМ, ЭСКММ, БИМ, СФ	Бекитилген бюджеттин алкагында,

Приложение 2

**План мероприятий на 2023–2026 годы
по реализации задач Государственной программы «Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других маломобильных
групп населения в Кыргызской Республике на 2023–2030 годы**

№ п/п	Задачи	Меры	Ожидаемые результаты (продукт)	Срок реализации	Ответственные исполнители	Источник финансирования
Приоритет 1. «Совершенствование системы медико-социальной экспертизы»						
1.1.	Повышение эффективности медико-социальной экспертизы в Кыргызской Республике	Внедрение элементов МКФ в реабилитационную и экспертную оценку инвалидности в МСЭК	Внедрена достоверная и объективная оценка состояния граждан с медицинской, психологической и социальной точек зрения	IV квартал 2024 г.	МТСОМ, МЗ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
1.2.	Совершенствование реабилитационной и экспертной диагностики МСЭК с учетом внедрения новых элементов МКФ	Разработка кодификатора категорий инвалидности с учетом положений МКФ, дифференцированного по преимущественному виду помощи, в которой нуждается лица с инвалидностью	Внедрены унифицированные подходы к системе деятельности учреждений МСЭ в области реабилитации инвалидов	IV квартал 2024 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Разработка и внедрение системы электронного документооборота		I–II квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ, МОН, СФ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

		киргизүү				тышкары каражаттар
		Электрондук маалымат менен алмашуу жана РАЖПны ишке ашырууда ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү системасын киргизүү		2023-жылдын I-II кварталы	ССМ, БИМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Медициналык-социалдык экспертиза системасына 29 реабилитологду киргизүү		2025-жылдын I-II кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин чегинде
2-артыкчылык. «Реабилитация жана абилитация»						
2.1.	Майыптыгы бар адамдарга медициналык реабилитациялоону жана медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн модернизациялоо	Майыптыгы бар адамдардын керектөөлөрүн эске алуу менен жаңы жеткиликтүү медициналык реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдү түзүү	Жарандардын абалын медициналык, психологиялык жана социалдык көз караштан ишенимдүү жана объективдүү баалоо киргизилди	2023-жылдын III кварталы	ССМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Жеке реабилитациялоо программаларын ишке ашыруу үчүн медициналык реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн реестрин даярдоо		2023-жылдын IV кварталы	ССМ, БИМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Майыптыгы бар адамдардын жашаган жерине жакын жерде медициналык реабилитациялоону камсыз		2025-жылдын I кварталы	ССМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары

2

		Внедрение системы обмена электронной информацией и межведомственного взаимодействия при реализации ИПРА		I–II квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ, МОН,	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Внедрение в систему медико-социальной экспертизы 29 реабилитологов		I–II квартал 2025 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета
Приоритет 2. «Реабилитация и абилитация»						
2.1.	Модернизация медицинской реабилитации и доступности медицинских услуг лицам с инвалидностью	Создание новых доступных услуг медицинской реабилитации с учетом потребностей лиц с инвалидностью		III квартал 2023 г.	МЗ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Подготовка реестра медицинских реабилитационных услуг для реализации индивидуальных программ реабилитации		IV квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ, МОН,	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Повышение потенциала организаций здравоохранения, обеспечивающих медицинскую реабилитацию, приближенную к месту жительства лиц с инвалидностью	Внедрена достоверная и объективная оценка состояния граждан с медицинской, психологической и социальной точек зрения	I квартал 2025 г.	МЗ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
2.2.	Обеспечение лиц с	Разработка перечня	Обеспечен доступ лиц с	III квартал	МЗ, МТСОМ	В рамках

2

		кылуучу саламаттык сактоо уюмдарынын потенциалын жогорулатуу				каражаттар
2.2.	Майыштыгы бар адамдарга кымбат турган медициналык-санитардык кызмат көрсөтүүлөрдү жеңилдетилген шарттарда жана акысыз камсыз кылуу	Майыштыгы бар адамдарга жеңилдетилген шарттарда жана акысыз көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык кызматтардын тизмесин иштеп чыгуу	Майыштыгы бар адамдардын кымбат медициналык-санитардык кызматтарга жетүүсү камсыз кылынды	2023-жылдын III кварталы	ССМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 20-ноябрындагы № 790 «Жарандарды медициналык-санитардык жардам менен камсыздоо боюнча мамлекеттик кепилдиктер программасы жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү		2023-жылдын IV кварталы	ССМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
2.3.	Кыргыз Республикасында майыштыгы бар адамдарды диагностикалоодо жана реабилитациялоодо саламаттык сактоо уюмдарына ИЭК элементтерин киргизүү	«Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 28-февралындагы № 152 «Дарылоочу-алдын алуучу уюмдарда эмгекке убактылуу жарамсыздыкты экспертизалар боюнча нускаманы бекитүү жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын	Майыштыгы бар адамдардын жашоо сапаты жогорулады	2023-жылдын IV кварталы	ССМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар

3

	инвалидностью дорогостоящими медико-санитарными услугами на льготных условиях и бесплатно	медико-санитарных услуг для предоставления лицам с инвалидностью на льготных условиях и бесплатно	инвалидностью дорогостоящим медико-санитарным услугам	2023 г.		утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Внесение изменений в постановление Правительства Кыргызской Республики «О Программе государственных гарантий по обеспечению граждан медико-санитарной помощью» от 20 ноября 2015 года № 790		IV квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
2.3.	Внедрение элементов МКФ в организациях здравоохранения в диагностике и реабилитации для лиц с инвалидностью в Кыргызской Республике	Разработка и принятие постановления Кабинета Министров Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции по экспертизе временной нетрудоспособности в лечебно-профилактических организациях» от 28 февраля 2012 года № 152	Повышено качество жизни лиц с инвалидностью	IV квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

3

		Министрлер Кабинетинин токтомун иштеп чыгуу жана кабыл алуу				
2.4.	Эрте аныктоону жана эрте кийлигишүүнү кошуп, комплекстүү реабилитациялоо жана абилитациялоо программаларын ишке ашыруу	Ушул программанын принциптерине жана баалуулуктарына негизделген Кыргыз Республикасында эрте кийлигишүү программасынын бирдиктүү стандарттарын жана принциптерин иштеп чыгуу	Өз убагында көрсөтүлбөгөн жардамдын оор кесепеттери алдын алынды	2023-жылдын IV кварталы	ССМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Эрте жардам берүү кызматтары жок аймактарда жашаган ата-энелер үчүн аралыктан консультация берүү технологияларын киргизүү		2023-жылдын IV кварталы	ССМ, ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
2.5.	Жергиликтүү деңгээлде социалдык реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү	Майыптыгы бар адамдардын коомчулуктун деңгээлинде реабилитацияга жана абилитацияга жеткиликтүүлүгү жөнүндө учурдагы кырдаалды талдоо (эки пилоттук райондо)	Майыптыгы бар адамдар реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөр менен толук камтылышы камсыз кылынды	2023-жылдын II кварталы	ССМ, ЭСКММ, БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Кыргыз Республикасынын тандалган облусунда эрте кийлигишүү пилоттук долбоорун иштеп чыгуу		2024-жылдын II кварталы	ССМ, ЭСКММ, БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар

4

2.4.	Внедрение комплексных программ реабилитации и абилитации, включая раннее выявление и раннее вмешательство	Разработка единые стандарты и принципы программы раннего вмешательства в Кыргызской Республике, основанные на принципах и ценностях данной программы	Предотвращены тяжелые последствия несвоевременной помощи	IV квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Внедрение технологии дистанционного консультирования родителей, проживающих в том числе на территориях, где отсутствуют службы ранней помощи		IV квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
2.5.	Развитие социальных реабилитационных услуг на местном уровне	Анализ текущей ситуации о доступе лиц с инвалидностью к абилитации и реабилитации на уровне общин (в двух пилотных районах)	Обеспечен полный охват реабилитационными услугами лицам с инвалидностью	II квартал 2023 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Отработка пилотного проекта раннего вмешательства в отобранной области Кыргызской Республики		II квартал 2024 г.	МЗ, МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Разработка и внедрение передовых опытов предоставления реабилитационных услуг для лиц с инвалидностью по месту проживания в		III квартал 2024 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

4

		Эки пилоттук райондо майыштыгы бар адамдарга жашаган жери боюнча реабилитациялык кызмат көрсөтүүнүн алдынкы тажрыйбаларын иштеп чыгуу жана ишке киргизүү		2024-жылдын III кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
3-артыкчылык. «Жеткиликтүү эмгек рыногу»						
3.1.	Майыштыгы бар адамдарды ишке орноштурууну камсыз кылуу үчүн шарттарды түзүү	Орто кесиптик билим берүү уюмдарынын жана жогорку окуу жайларынын бүтүрүүчүлөрүнүн ичинен майыштыгы бар жаштардын ишке орношууда муктаждыктарын аныктоо	Майыштыгы бар жаштар үчүн кесипке ээ болуу жана ишке орношуу мүмкүнчүлүктөрү кеңейтилди	2023-жылдын III кварталы	ЭСКММ, БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Майыштыгы бар адамдарды ишке орноштуруу боюнча иш берүүчүлөр үчүн милдеттүү квотаны түзүүнүн принциптерин кайра карап чыгуу жана ишкананын көлөмүнө жараша категориялык принципке өтүү		2024-жылдын IV кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Майыштыгы бар адамдарды даярдоонун жана кайра даярдоонун кесиптик билим берүү механизмдерин иштеп чыгуу		2024-жылдын II кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар

5

		двух пилотных районах				
Приоритет 3. «Доступный рынок труда»						
3.1.	Создание условий для обеспечения занятости лиц с инвалидностью	Определение потребности молодых лиц с инвалидностью из числа выпускников образовательных организаций среднего профессионального и высшего образования в трудоустройстве	Увеличены возможности получения профессии и трудоустройства для молодых людей с инвалидностью	III квартал 2023 г.	МТСОМ, МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Пересмотр принципов формирования обязательной квоты для работодателей по трудоустройству лиц с инвалидностью и переход на категориальный принцип в зависимости от размеров предприятия		IV квартал 2024 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Разработка механизмов профессионального образования подготовки и переподготовки лиц с инвалидностью		II квартал 2024 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
Приоритет 4. «Совершенствование системы предоставления протезно-ортопедических услуг»						
4.1.	Улучшение деятельности РУПОИ	Изучение и анализ действующей системы и предоставления протезно-	Разработать и принять Стратегический План реформирования системы РУПОИ	IV квартал 2023 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

5

4-артыкчылык. «Протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүү системасын өркүндөтүү»						
4.1.	РПОБМнын жакшыртуу ишин	КРда учурдагы РПОБМ системасын жана протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүүнү изилдөө жана талдоо	РПОБМ системасын реформалоонун стратегиялык планын иштеп чыгуу жана кабыл алуу	2023-жылдын IV кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Протездик-ортопедиялык, реабилитациялык жана абилитациялык кызмат көрсөтүүлөргө муктаж болгон ДМЧА, КАТ жана башка адамдардын анын ичинде офлайн жана онлайн кайрылуулардын негизинде эсепке алуунун автоматташтырылган системасын киргизүү		2024-жылдын I кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Протездик-ортопедиялык, реабилитациялык жана абилитациялык кызмат көрсөтүүлөргө муктаж болгон майыптыгы бар адамдардын, КАТтын жана башка адамдардын керектөөлөрүн каржылоонун натыйжалуу системасын иштеп чыгуу		2025-жылдын I кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
4.2	Протездик-ортопедиялык кызмат көрсөтүүлөрдүн	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын	Майыптыгы бар адамдар сапаттуу	2023-жылдын II кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин

6

		ортопедических услуг в КР				
		Внедрение системы автоматизированного учета ЛОВЗ, МГН и других лиц, нуждающихся в протезно-ортопедических, реабилитационных и абилитационных услугах, в том числе основанных на офлайн и онлайн-обращениях		I квартал 2024 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Разработка эффективной системы финансирования потребностей лиц с инвалидностью, МГН и других лиц, нуждающихся в протезно-ортопедических, реабилитационных и абилитационных услугах		I квартал 2025 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
4.2	Совершенствование нормативной правовой базы предоставления протезно-ортопедических услуг	Пересмотр и оптимизация перечня протезно-ортопедических изделий, утвержденного постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении	Лица с инвалидностью обеспечены качественной протезно-ортопедической продукцией	II квартал 2023 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

	ченемдик укуктук базасын өркүндөтүү	27-мартындагы № 182 «Кыргыз Республикасынын калкын протездик-ортопедиялык буюмдар менен камсыз кылуунун тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтому менен бекитилген протездик-ортопедиялык буюмдардын тизмесин кайра карап чыгуу жана оптималдаштыруу	протездик-ортопедиялык буюмдар менен камсыздалды			алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		РПОБМдин техникалык жактан кайра жабдууга муктаждыгын баалоо жана сырьё жана материалдар менен үзгүлтүксүз камсыз кылуу механизмин иштеп чыгуу		2024-жылдын II кварталы	ЭСКММ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар

5-артыкчылык. «Инфраструктуранын жеткиликтүүлүгү»

5.1.	Илимий негизделген позициялардан жеткиликтүү чөйрөдө методологиялык базаны түзүү	Социалдык инфраструктура объекттеринин жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүнүн абалына мониторинг жүргүзүү системасынын катышуучуларынын милдеттерин аныктоонун жана ишин уюштуруунун методикасын иштеп чыгуу. Мониторингдин жана	Майыптыгы бар адамдар жана калктын аз мобилдүү тобу үчүн жеткиликтүү чөйрөнү өнүктүрүүнүн адекваттуу методологиялык негизи түзүлдү	2024-жылдын II кварталы	АКТКЧМА	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
------	--	---	--	-------------------------	---------	--

7

		Положения о порядке обеспечения населения Кыргызской Республики протезно-ортопедическими изделиями» от 27 марта 2014 года № 182				
		Оценка потребности РУПОИ в техническом переоснащении и разработка механизма бесперебойного обеспечения сырьем и материалами		II квартал 2024 г.	МТСОМ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
Приоритет 5. «Доступность инфраструктуры»						
5.1.	Создание методической базы по доступной среде с научно-обоснованных позиций	Разработка методики определения задач и организации работы участников системы мониторинга состояния доступности объектов социальной инфраструктуры и услуг. Содержание основных этапов мониторинга и документооборот	Создана адекватная методологическая основа развития доступной среды для лиц с инвалидностью и маломобильных групп населения	II квартал 2024 г.	ГААСЖКХ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
5.2.	Вовлечение общественных организаций, занимающихся вопросами инвалидности в	Разработка необходимых подзаконных актов, регламентирующих участие представителей гражданского общества в рассмотрении вопросов	Создан механизм общественного участия в создании доступной среды	III квартал 2024 г.	ГААСЖКХ, МТСОМ, МОН, НПО (по согласованию)	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

7

		документ негизги мазмуну	жүгүртүүнүн этаптарынын			
5.2.	Имараттарды жана курулмаларды долбоорлоо, куруу жана эксплуатациялоого берүү процессине майыптардын маселелери менен алектенген коомдук уюмдарды тартуу, майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү тобу үчүн чөйрөнүн жеткиликтүүлүгү маселелерин кароо	Жарандык коомдун өкүлдөрүнүн чөйрөнүн жеткиликтүүлүгү маселелерин кароого катышуусун жөнгө салуучу зарыл болгон мыйзам алдындагы актыларды иштеп чыгуу		2024-жылдын III кварталы	АКТКЧМА, ЭСКММ, БИМ, ӨЭУ (макулдашуу боюнча)	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Майыптыгы бар адамдар жана калктын аз мобилдүү топтору үчүн чөйрөнүн жеткиликтүүлүгү маселелерин кароодо коомдук уюмдардын өкүлдөрүн киргизүү талаптарын талаптагыдай аткарбагандыгы үчүн жоопкерчилик чараларын иштеп чыгуу	Жеткиликтүү чөйрөнү түзүүгө коомчулуктун катышуусунун механизми түзүлдү	2024-жылдын III кварталы	АКТКЧМА, ЭСКММ, ЮМ, БИМ, ӨЭУ (макулдашуу боюнча)	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
5.3.	Майыптыгы бар адамдардын жана калктын аз мобилдүү топторунун социалдык инфраструктурага физикалык жеткиликтүүлүгүн этап менен камсыз кылуу	Административдик имараттарга физикалык жеткиликтүүлүк боюнча пландарды жана программаларды иштеп чыгуу	Майыптыгы бар адамдардын жана калктын аз мобилдүү топторунун жашоо сапаты жогорулады. Майыптыгы бар адамдардын жеткиликтүү чөйрөгө болгон укуктарын сактоо механизмдери	2024-жылдын II кварталы	АКТКЧМА, ЭСКММ, БИМ, ӨЭУ (макулдашуу боюнча)	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Коомдук транспорттун инфраструктурасынын физикалык жеткиликтүүлүгү боюнча		2024-жылдын III кварталы	ТКМ, ЭСКММ, ӨЭУ (макулдашуу боюнча)	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен

8

	процесс проектирования, строительства и сдачи в эксплуатацию зданий и сооружений, рассмотрение вопросов доступности среды для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения	доступности среды Разработка мер ответственности за ненадлежащее исполнения требований включения представителей общественных организаций в рассмотрение вопросов доступности среды для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения		III квартал 2024 г.	ГААСЖКХ, МТСОМ, МЮ, МОН, НПО (по согласованию)	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
5.3.	Поэтапное обеспечение физической доступности лиц с инвалидностью и маломобильных групп населения к социальной инфраструктуре	Разработка планов и программ физической доступности к административным зданиям	Повышено качество жизни лиц с инвалидностью и маломобильных групп населения. Внедрены механизмы соблюдения прав лиц с инвалидностью на доступную среду	II квартал 2024 г.	ГААСЖКХ, МТСОМ, МОН, НПО (по согласованию)	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Разработка планов и программ физической доступности инфраструктуры общественного транспорта (остановки, приспособления, транспорт, объявления)		III квартал 2024 г.	МТК, МТСОМ, НПО (по согласованию)	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
5.4.	Внедрение принципов «универсального дизайна» и «разумного приспособления» в национальном законодательстве	Разработка и утверждение НПА по закреплению принципов «универсального дизайна» и «разумного приспособления» с определением секторов	Регулятивное внедрение принципов «универсального дизайна» и «разумного приспособления» в национальном законодательстве	III квартал 2023 г.	МТСОМ, МФ, МЭК, МТК, НКО (по согласованию)	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

		пландарды жана программаларды иштеп чыгуу (аялдамалар, шаймандар, транспорт, кулактандыруулар)	киргизилди			тышкары каражаттар
5.4.	Улуттук мыйзамдарга «универсалдуу дизайн» жана «акылга сыярлык ыңгайлуулуктар» принциптерин ишке ашыруу	«Универсалдуу дизайн» жана «акылга сыярлык ыңгайлуулуктар» принциптерин киргизүү үчүн секторлорун аныктоо менен аларды бекемдөө боюнча ЧУАларды иштеп чыгуу жана бекитүү	Улуттук мыйзамдарда «универсалдуу дизайн» жана «акылга сыярлык ыңгайлуулуктар» принциптерин жөнгө салуучу киргизүү	2023-жылдын III кварталы	ЭСКММ, ФМ, ЭКМ, ТКМ, ӨЭУ (макулдашуу боюнча)	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
6-артыкчылык. «Жеткиликтүү билим берүү»						
6.1.	Майыптыгы бар балдардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен алардын сапаттуу билим алууга бирдей жетүүсү үчүн шарттарды түзүү	Балдардын үй-бүлөдө жашоосу жана тарбияланышы үчүн шарттарды түзүү жана алардын тентуштары менен дайыма байланышын камсыз кылуу максатында майыптыгы балдарды өзгөчө жашаган жери боюнча билим берүү уюмдарында окутууну уюштуруу	Майыптыгы бар адамдардын билим алуунун жеткиликтүүлүгү жогорулады	Дайыма	БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Окутуунун жана тарбиялоонун өзгөчө шарттарын талап кылган ден соолугунун оор бузулушу бар балдарды		Дайыма	БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары

9

		для их внедрения				
Приоритет 6. «Доступное образование»						
6.1.	Создание условий для предоставления детям с инвалидностью с учетом особенностей их психофизического развития равного доступа к качественному образованию	Организация обучения детей с инвалидностью в образовательных организациях преимущественно по месту жительства с целью создания условий для проживания и воспитания детей в семье и обеспечения их постоянного общения со сверстниками	Увеличен доступ к образованию лиц с инвалидностью	Постоянно	МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Организация обучения в специальных образовательных организациях для детей с тяжелыми нарушениями здоровья, требующих особые условия обучения и воспитания		Постоянно	МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
6.2.	Обеспечение физической доступности образовательных организаций	Постепенное увеличение количества государственных и муниципальных образовательных организаций, отвечающих требованиям по обеспечению условий для беспрепятственного	Созданы условия для обеспечения социальной компетенции и адаптации детей с инвалидностью	Постоянно	МОН, ГААСЖКХ	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

9

		атайын билим берүү уюмдарында окутууну уюштуруу				каражаттар
6.2.	Билим берүү уюмдарынын физикалык жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу	Майыптыгы бар балдардын тоскоолдуксуз кирүү шарттарын камсыз кылуу боюнча талаптарга жооп берген мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү уюмдарынын санын этап менен көбөйтүү	Майыптыгы бар балдардын социалдык компетенттүүлүгүн жана адаптациясын камсыз кылуу үчүн шарттар түзүлдү	Дайыма	БИМ, АКТКЧМА	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Өзгөчө билим берүү муктаждыктары бар балдар менен иштөө боюнча окуу модулдарын жана методикаларын иштеп чыгуу жана бекитүү		2023-жылдын III кварталы	БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
		Майыптыгы бар балдарды аралыктан окутуу технологияларын колдонуу менен окутуу үчүн билим берүү системасында адистерди даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу		Дайыма	БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
	Жеткиликтүү чөйрөнүн адистерин, анын ичинде майыптыгы бар адамдардын ичинен даярдоо	Майыптыгы бар балдар менен иштөө үчүн кууш тармактык адистерди даярдоо жана кайра даярдоо		Дайыма	БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар

10

		доступа детей с инвалидностью				
		Разработка и утверждение обучающих модулей и методик работы с детьми со специальными образовательными потребностями		III квартал 2023 г.	МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Подготовка и повышение квалификации специалистов системы образования по обучению детей с инвалидностью с использованием дистанционных образовательных технологий		Постоянно	МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
6.3.	Подготовка специалистов в сфере доступной среды, в том числе из лиц с инвалидностью	Подготовка и переподготовка узких специалистов для работы с детьми с инвалидностью		Постоянно	МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства
		Разработка курсов для родителей, имеющих детей с инвалидностью		IV квартал 2023 г.	МОН	В рамках утвержденного бюджета, внебюджетные средства

		Майыптыгы бар балдары бар ата-энелер үчүн курстарды иштеп чыгуу		2023-жылдын IV кварталы	БИМ	Бекитилген бюджеттин алкагында, бюджеттен тышкары каражаттар
--	--	---	--	----------------------------	-----	---

Кыскартуулардын тизмеси:

ДМЧА	–	ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдар;
КАТ	–	калктын аз мобилдүү тобу;
РАЖП	–	реабилитациялоо жана абилитациялоо жеке программасы;
ИЭК	–	Иштөө, жашоо ишмердүүлүгү жана ден соолук эл аралык классификациясы;
МСЭК	–	медициналык-социалдык эксперттик комиссия;
ЧУА	–	ченемдик укуктук актылар;
РПОБМ	–	Республикалык протездик-ортопедиялык буюмдар мекемеси;
ӨЭУ	–	өкмөттүк эмес уюмдар;
КЭУ	–	коммерциялык эмес уюм;
ФМ	–	Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги;
ЭСКММ	–	Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлиги;
ССМ	–	Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги;
БИМ	–	Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги;
ЮМ	–	Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлиги;
ТКМ	–	Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникациялар министрлиги;
ЭКМ	–	Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги;
СФ	–	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Кыргыз Республикасынын Социалдык фонду;
АКТКЧМА	–	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Архитектура, курулуш жана турак жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги.

11

Список сокращений:

ЛОВЗ	–	лица с ограниченными возможностями здоровья;
МГН	–	маломобильная группа населения;
ИПРА	–	индивидуальная программа реабилитации и абилитации;
МКФ	–	Международная классификация функционирования, ограничений жизнедеятельности и здоровья;
МСЭК	–	медико-социальная экспертная комиссия;
НПА	–	нормативные правовые акты;
РУПОИ	–	Республиканское учреждение протезно-ортопедических изделий;
НПО	–	неправительственная организация;
НКО	–	некоммерческая организация;
МФ	–	Министерство финансов Кыргызской Республики;
МТСОМ	–	Министерство труда, социального обеспечения и миграции Кыргызской Республики;
МЗ	–	Министерство здравоохранения Кыргызской Республики;
МОН	–	Министерство образования и науки Кыргызской Республики;
МЮ	–	Министерство юстиции Кыргызской Республики;
МТК	–	Министерство транспорта и коммуникации Кыргызской Республики;
МЭК	–	Министерство экономики и коммерции Кыргызской Республики;
СФ	–	Социальный фонд Кыргызской Республики при Кабинете Министров Кыргызской Республики;

11

ГААСЖКХ – Государственное агентство архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Кабинете Министров Кыргызской Республики.

2023–2030-жылдарга Кыргыз Республикасындагы майыптыгы бар адамдар жана калктын башка аз мобилдүү топтору үчүн
«Жеткиликтүү өлкө» мамлекеттик программасын ишке ашыруу боюнча
2023–2026-жылдарга финансылык план

№	Милдеттер	Чаралар	Ишке ашыруунун мөөнөтү	Жыл	Каржылоонун жалпы суммасы			Жабуу			Жабылбаган керектөө		
					Мам. бюджет	Донор-лор	Бардыгы	Мам. бюджет	Донор-лор	Бардыгы	Мам. бюджет	Донор-лор	Бардыгы
Программа боюнча бардыгы				Бардыгы	16691.8	47520.4	64212.6	16 691.8	–	16 691.8	–	47520.8	64212.6
				2023	13477.4	25995.0	39 472.4	13 477.4	–	13 477.4	–	25995.0	39472.4
				2024	1630.9	9706.0	11 336.9	1 630.9	–	1 630.9	–	9706.0	11336.9
				2025	794.3	10 623	1 417.7	794.3	–	794.3	–	10 623.4	1417.7
				2026	789.1	573.0	1362.1	789.1	–	789.1	–	573.0	573.0
1-артыкчылык. «Медициналык-социалдык экспертиза системасын өркүндөтүү»				2023	146.1	4 512.0	4 658.1	146.1	–	146.1	–	4 512.0	4 512.0
				2024	146.1	1 512.0	1 658.1	146.1	–	146.1	–	1 512.0	1 512.0
1.1.	Медициналык-социалдык экспертизанын натыйжалуулугун жогорулатуу	МСЭКте реабилитациялоого жана эксперттик диагностикага ИЭКтин элементтерин киргизүү	2024-жылдын IV кварталы	2023	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	756.0	756.0
				2024	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	756.0	756.0
	ИЭКтин жаңы элементтерин киргизүүнү эске алуу менен	Майыптыгы бар адамдар муктаж болгон жардамдын басымдуу түрү	2024-жылдын IV кварталы	2023	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	756.0	756.0

Приложение 3

Финансовый план
на 2023–2026 годы по реализации Государственной программы
«Доступная страна» для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения в Кыргызской Республике
на 2023–2030 годы

ед. измер: тыс. сом.

ед. измер: тыс. сом.

№ п/п	Задачи	Меры	Срок реализа- ции	Год	Общая сумма финансирования			Покрытие			Непокрытая потребность		
					Гос. бюджет	Доноры	Всего	Гос. бюджет	Доноры	Всего	Гос. бюд- жет	Доноры	Всего
Всего по программе				Всего	16 691.8	47520.8	64212.6	16 691.8	–	16 691.8	–	47520.8	64212.6
				2023	13 477.4	25 995.0	39 472.4	13 477.4	–	13 477.4	–	25 995.0	39 472.4
				2024	1 630.9	9 706.0	11 336.9	1 630.9	–	1 630.9	–	9 706.0	11 336.9
				2025	794.3	10 623.4	1 417.7	794.3	–	794.3	–	10 623.4	1 417.7
				2026	789.1	573.0	1 362.1	789.1	–	789.1	–	573.0	573.0
Приоритет 1. «Совершенствование системы медико-социальной экспертизы»				2023	146.1	4 512.0	4 658.1	146.1	–	146.1	–	4 512.0	4 512.0
				2024	146.1	1 512.0	1 658.1	146.1	–	146.1	–	1 512.0	1 512.0
1.1.	Повышение эффективности медико-социальной экспертизы	Внедрение элементов МКФ в реабилитационную и экспертную диагностику МСЭК	IV квартал 2024 г.	2023	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	756.0	756.0
				2024	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	756.0	756.0
	Совершенствование реабилитационной и экспертной диагностики МСЭК с учетом внедрения новых элементов МКФ	Разработка кодификатора категорий инвалидности с учетом положений МКФ, дифференцированного по преимущественному виду помощи, в которой нуждается	IV квартал 2024 г.	2023	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	756.0	756.0
				2024	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	1.2.	756.0

	МСЭКтин реабилитация-лык жана эксперттик диагностиканы өркүндөтүү	боюнча дифференция-ланган ИЭКтин жоболорун эске алуу менен майыптыктын категориялары-нын кодификаторун иштеп чыгуу		2024	73.0	756.0	829.0	73.0	–	73.0	–	1.2.	756.0
		Медициналык-социалдык экспертиза уюмдарында электрондук документ жүгүртүү системасын иштеп чыгуу жана киргизүү	2023-жылдын I-II кварталы	2023	–	2 000.0	2 000.0	–	–	–	–	2 000.0	2 000.0
		РАЖПны ишке ашырууда электрондук маалымат менен алмашуу жана ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү системасын киргизүү	2023-жылдын I-II кварталы	2023	–	1 000.0	1 000.0	–	–	–	–	1 000.0	1 000.0

2

		лицо с инвалидностью											
		Разработка и внедрение системы электронного документооборота в организациях медико-социальной экспертизы	I–II квартал 2023 г.	2023	–	2 000.0	2 000.0	–	–	–	–	2 000.0	2 000.0
		Внедрение системы обмена электронной информацией и межведомственного взаимодействия при реализации ИПРА	I–II квартал 2023 г.	2023	–	1 000.0	1 000.0	–	–	–	–	1 000.0	1 000.0
		Внедрение в систему медико-социальной экспертизы 29 реабилитологов	I–II квартал 2025 г.	2025	–	10 000,0	10 000,0	–	–	–	–	10 000,0	10 000,0
Приоритет 2. «Реабилитация и абилитация»				2023	11 765.7	4 977.0	16 742.7	11 765.7	–	11 765.7	–	4 977.0	4 977.0
				2024	421.8	1 701.0	2 122.8	421.8	–	421.8	–	1 701.0	1 701.0
				2025	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
				2026	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
2.1.	Модернизация медицинской реабилитации и доступности	Создание новых доступных услуг медицинской реабилитации с	III квартал 2023 г.	2023	78.3	126.0	204.3	78.3	–	78.3	–	126.0	126.0

2

		Медициналык-социалдык экспертиза системасына 29 реабилитологду киргизүү	2025-жылдын I-II кварталы	2025	–	10 000.0	10 000.0	–	–	–	–	10 000.0	10 000.0
2-артыкчылык. «Реабилитация жана абилитация»				2023	11 765.7	4 977.0	16 742.7	11 765.7	–	11 765.7	–	4 977.0	4 977.0
				2024	421.8	1 701.0	2 122.8	421.8	–	421.8	–	1 701.0	1 701.0
				2025	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
				2026	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
2.1.	Майыптыгы бар адамдарга медициналык реабилитацияны жана медициналык кызмат көрсөтүүнүн жеткиликтүүлүгүн модернизациялоо	Майыптыгы бар адамдардын муктаждыктарын эске алуу менен жаны жеткиликтүү медициналык реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдү түзүү	2023-жылдын III кварталы	2023	78.3	126.0	204.3	78.3	–	78.3	–	126.0	126.0
		Жеке реабилитациялоо программаларын ишке ашыруу үчүн медициналык реабилитациялык кызмат көрсөтүүлөрдүн реестрин	2023-жылдын IV кварталы	2023	78.3	126.0	204.3	78.3	–	78.3	–	126.0	126.0

3

	медицинских услуг лицам с инвалидностью	учетом потребностей лиц с инвалидностью											
		Подготовка реестра медицинских реабилитационных услуг для реализации индивидуальных программ реабилитации	IV квартал 2023 г.	2023	78.3	126.0	204.3	78.3	–	78.3	–	126.0	126.0
		Повышение потенциала организаций здравоохранения, обеспечивающих медицинскую реабилитацию, приближенную к месту жительства лиц с инвалидностью	I квартал 2025 г.	2023	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
				2024	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
				2025	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
				2026	39.1	63.0	102.1	39.1	–	39.1	–	63.0	63.0
2.2.	Обеспечение лиц с инвалидностью дорогостоящими медико-санитарными услугами на льготных условиях и бесплатно	Разработка перечня медико-санитарных услуг предоставления лицам с инвалидностью на льготных условиях и бесплатно	III квартал 2023 г.	2023	34.8		34.8	34.8		34.8	–	–	–
		Внесение изменений в Постановление	IV квартал 2023 г.	2023	78.3	126.0	204.3	78.3		78.3	–	126.0	126.0

3

		даярдоо											
		Майыптыгы бар адамдардын жашаган жерине жакын жерде медициналык реабилитация-лоону камсыз кылуучу саламаттык сактоо уюмдарынын потенциалын жогорулатуу	2025-жылдын I кварталы	2023	39.1	63.0	102.1	39.1	—	39.1	—	63.0	63.0
				2014	39.1	63.0	102.1	39.1	—	39.1	—	63.0	63.0
				2025	39.1	63.0	102.1	39.1	—	39.1	—	63.0	63.0
				2026	39.1	63.0	102.1	39.1	—	39.1	—	63.0	63.0
2.2.	Майыптыгы бар адамдарга кымбат турган медициналык-санитардык кызмат көрсөтүүлөрдү жеңилдетилген шарттарда жана акысыз камсыз кылуу	Майыптыгы бар адамдарга жеңилдетилген шарттарда жана акысыз көрсөтүлүүчү медициналык-санитардык кызмат көрсөтүүлөрдүн тизмесин иштеп чыгуу	2023-жылдын III кварталы	2023	34.8		34.8	34.8		34.8	—	—	—
		Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын	2023-жылдын IV кварталы	2023	78.3	126.0	204.3	78.3		78.3	—	126.0	126.0

4

		ПКР «О Программе государственных гарантий по обеспечению граждан медико-санитарной помощью» от 20 ноября 2015 года № 790											
2.3.	Внедрение элементов МКФ в организациях здравоохранения в диагностике и реабилитации для лиц с инвалидностью в Кыргызской Республике	Разработка и принятие постановления Кабинета Министров Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции по экспертизе временной нетрудоспособности в лечебно-профилактических организациях» от 28 февраля 2012 года № 152	IV квартал 2023 г.	2023	65.2	252.0	317.2	65.2	—	65.2	—	252.0	252.0

4

		20-ноябрындагы № 790 «Жарандарды медициналык-санитардык жардам менен камсыздоо боюнча мамлекеттик кепилдиктер программасы жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу											
2.3.	Кыргыз Республикасында майыштыгы бар адамдарды диагностикалоодо жана реабилитациялоодо ИЭКтин элементтерин саламаттык сактоо уюмдарына киргизүү	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 28-февралындагы № 152 «Дарылоочу-алдын алуучу уюмдарда эмгекке убактылуу жарамсыздыкты экспертизалоо	2023-жылдын IV кварталы	2023	65.2	252.0	317.2	65.2	—	65.2	—	252.0	252.0

5

2.4.	Внедрение комплексных программ медицинской реабилитации и абилитации, включая раннее выявление и раннее вмешательство	Разработка единых стандартов и принципов программы раннего вмешательства в Кыргызской Республике, основанные на принципах и ценностях данной программы	IV квартал 2023 г.	2023	17.4	504.0	521.4	17.4	–	17.4	–	504.0	504.0
		Внедрение технологии дистанционного консультирования родителей, проживающих в том числе на территориях, где отсутствуют службы ранней помощи	IV квартал 2023 г.	2023	10 956.9	–	10 956.9	10 956.9	–	10 956.9	–	–	–
2.5.	Развитие социальных реабилитационных услуг на местном уровне	Анализ текущей ситуации о доступе лиц с инвалидностью к абилитации и реабилитации на уровне общин (в двух пилотных районах)	II квартал 2023 г.	2023	17.4	1 512.0	1 529.4	17.4	–	17.4	–	1 512.0	1 512.0
		Отработка	II	2023	365.2	1 008.0	1 373.2	365.2	–	365.2	–	1 008.0	1 008.0

5

		боюнча нускаманы бекитүү жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин токтомун иштеп чыгуу жана кабыл алуу											
2.4.	Эрте аныктоону жана эрте кийлигишүүнү камтыган реабилитациялык жана абилитациялык комплекстүү программалар	Ушул программанын принциптерин жана баалуулуктарынын негизинде Кыргыз Республикасында эрте кийлигишүү программасынын бирдиктүү стандарттарын жана принциптерин	2023-жылдын IV кварталы	2023	17.4	504.0	521.4	17.4	–	17.4	–	504.0	504.0

		пилотного проекта раннего вмешательства в отобранной области Кыргызской Республики	квартал 2024 г.	2024	365.2	1 008.0	1 373.2	365.2	–	365.2	–	1 008.0	1 008.0
		Разработка и внедрение передовых опытов предоставления реабилитационных услуг для лиц с инвалидностью по месту проживания в двух пилотных районах	III квартал 2024 г.	2023	34.8	1 260.0	1 294.8	34.8	–	34.8	–	1 260.0	1 260.0
				2024	17.4	630.0	647.4	17.4	–	17.4	–	630.0	630.0
Приоритет 3. «Доступный рынок труда»				2023	67.8	1 764.0	1 831.8	67.8	–	67.8	–	1 764.0	1 764.0
				2024	52.2	630.0	682.2	52.2	–	52.2	–	630.0	630.0
3.1.	Создание условий для обеспечения занятости лиц с инвалидностью	Определение потребности молодых лиц с инвалидностью из числа выпускников образовательных организаций среднего профессионального и высшего образования в трудоустройстве	III квартал 2023 г.	2023	41.7	1 512.0	1 553.7	41.7	–	41.7	–	1 512.0	1 512.0
		Пересмотр принципов формирования	IV квартал 2024 г.	2024	26.1	252.0	278.1	26.1	–	26.1	–	252.0	252.0

	ды киргизүү	иштеп чыгуу Эрте жардам берүү кызмат көрсөтүүлөрү болбогон аймактарда жашаган ата- энелер үчүн аралыктан консультация берүү технология- ларын киргизүү	2023- жылдын IV кварталы	2023	10 956.9	–	10 956.9	10 956.9	–	10 956.9	–	–	–
2.5.	Жергиликтүү денгээлде социалдык реабилитация- лык кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү	Майыптыгы бар адамдардын коомчулуктун денгээлинде реабилитация- га жана абилитацияга жеткиликтүү- лүгү боюнча учурдагы кырдаалды талдоо (эки пилоттук райондо)	2023- жылдын II кварталы	2023	17.4	1 512.0	1 529.4	17.4	–	17.4	–	1 512.0	1 512.0
		Кыргыз Республика- сынын тандалган облусунда эрте	2024- жылдын II кварталы	2023	365.2	1 008.0	1 373.2	365.2	–	365.2	–	1 008.0	1 008.0

7

		обязательной квоты для работодателей по трудоустройству лиц с инвалидностью и переход на категориальный принцип в зависимости от размеров предприятия											
		Разработка механизмов и организация профессионального дополнительного образования и переподготовки лиц с инвалидностью	II квартал 2024 г.	2023	26.1	252.0	278.1	26.1	–	26.1	–	252.0	252.0
				2024	26.1	378.0	404.1	26.1	–	26.1	–	378.0	378.0
Приоритет 4. «Совершенствование системы предоставления протезно-ортопедических услуг»				2023	165.2	4 152.0	4 317.2	165.2	–	165.2	–	4 152.0	4 152.0
				2024	71.3	2 266.0	2 337.3	71.3	–	71.3	–	2 266.0	2 266.0
				2025	5.2	50.4	55.6	5.2	–	5.2	–	50.4	50.4
4.1.	Улучшение деятельности РУПОИ	Изучение и анализ действующей системы РУПОИ и предоставления протезно- ортопедических услуг в Кыргызской Республике	IV квартал 2023 г.	2023	20.9	1 512.0	1 532.9	20.9	–	20.9	–	1 512.0	1 512.0
		Внедрение системы автоматизирован-	I квартал	2023		750.0	750.0	–	–	–	–	750.0	750.0

7